

EUROOPA LIIDU
POLIITIKA
LAHTISELETATUNA

12 lugu Euroopa Liidust

Pascal Fontaine

Euroopa Liit

EUROOPA LIIDU POLIITIKA LAHTISELETATUNA

Käesolev väljaanne kuulub sarja, mis arusaadavas keeles kirjeldab ja põhjendab ELi tegevust eri poliitikavaldkondades ning selle tegevuse tulemusi.

Avaldatud väljaannete nimekirja leiate ja need saate alla laadida veebilehelt:

http://europa.eu/pol/index_et.htm

Kuidas EL toimib?
„Euroopa 2020”: Euroopa majanduskasvu strateegia
12 lugu Euroopa Liidust ✕
ELi asutajad

Areng ja koostöö
Digitaalarengu tegevuskava
Eelarve
Energeetika
Ettevõtlus
Haridus, koolitus, noored ja sport
Humanitaarabi ja kodanikukaitse
Kaubandus
Keskkond
Kliimameetmed
Konkurents
Kultuur ja audiovisuaalküsimused
Laienemine
Majandus- ja rahaliit ning euro
Maksustamine
Merendus- ja kalandusasjad
Pettusevastane võitlus
Piiirid ja julgeolek
Põllumajandus
Rahvatervis
Regionaalpoliitika
Rände- ja varjupaigaküsimused
Siseturg
Tarbijad
Teadusuuringud ja innovatsioon
Toiduohutus
Toll
Transport
Tööhõive ja sotsiaalküsimused
Välisasjad ja julgeolekupoliitika
Õigusküsimused, kodakondsus ja põhiõigused

Euroopa Liidu poliitika lahtiseletatuna Pascal Fontaine, „12 lugu Euroopa Liidust”

Euroopa Komisjon
Teabevahetuse peadirektoraat
Väljaanded
1049 Brüssel
BELGIA

Käsikiri ajakohastati jaanuaris 2014

Esikaas:
© Maciej Frolow / VBrand X Pictures / Jupiterimages

44 lk – 21 × 29,7 cm
ISBN 978-92-79-34282-0
doi:10.2775/37434

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus

© Euroopa Liit, 2014
Paljundamine lubatud. Fotode kasutamiseks või
paljundamiseks tuleb luba küsida otse autoriõiguse
omanikelt.

EUROOPA LIIDU POLIITIKA
LAHTISELETATUNA

12 lugu

Euroopa Liidust

Pascal Fontaine

Sisukord

1. Milleks meile Euroopa Liit?	3
2. Kümme ajaloolist sündmust.	6
3. Laienemine ja läbisaamine naabritega.	8
4. Kuidas Euroopa Liit toimib?	11
5. Millega Euroopa Liit tegeleb?	16
6. Ühtne turg	21
7. Euro	24
8. Teadmised ja innovatsioon.	27
9. Mis tähendab olla Euroopa kodanik?	28
10. Vabadusel, turvalisusel ja õigusel põhinev Euroopa	31
11. Euroopa Liit rahvusvahelisel areenil.	34
12. Milline on Euroopa tulevik?	37
Euroopa lõimimise põhidaatumid	39

1. Milleks meile Euroopa Liit?

ELi ülesanne 21. sajandil on:

- ▶ hoida rahu liikmesriikide vahel, rajada sellele oma tegevus;
- ▶ ühendada Euroopa riike praktilist koostööd tehes;
- ▶ tagada Euroopa kodanikele turvaline elu;
- ▶ soodustada majanduslikku ja sotsiaalset solidaarsust;
- ▶ säilitada Euroopa identiteet ja mitmekesisus globaliseeruvast maailmast;
- ▶ edendada eurooplaste ühiseid väärtusi.

I. Rahu

Enne kui Euroopa ühendamise ideest sai poliitiline eesmärk, oli see vaid filosoofide ja visionääride unistus. Victor Hugo näiteks unistas rahuarmastavatest Euroopa Ühendriikidest, mis lähtuksid humanistlikest ideaalidest. Unistused purunesid 20. sajandi esimesel poolel Euroopat laostanud kahe kohutava sõja tõttu.

Ent teise maailmasõja rusudest tärkas uus lootus. Inimesed, kes olid seisnud vastu totalitarismile, tahtsid teha lõpu rahvaste omavahelisele vaenule ja vastuseisule Euroopas ning luua püsiva rahu. Ajavahemikus 1945–1950 hakkasid nii mõnedki südikad riigimehed, nagu Robert Schuman, Konrad Adenauer, Alcide de Gasperi ja Winston Churchill, veenma oma rahvast astuma uude ajastusse. Lääne-Euroopas hakati looma uut korda, mis tugineb riikide ja rahvaste ühishuvile ning mille aluseks on lepingud, mis tagavad õigusriigi ja võrdsuse põhimõtete järgimise.

Prantsuse välisminister Robert Schuman haaras kinni Jean Monnet' ideest ning tegi 9. mail 1950 ettepaneku luua Euroopa Sõe- ja Terasetööstus (ESTÜ). Omavahel sõjajalal olnud riikides pidi sõe- ja terasetööstuse koondatama ühtse juhtimise – ülemameti alla. Sõja toormaterjalidest pidid nii otseselt kui ka sümbolises mõttes saama leppimise ja rahu tagamise vahendid.

II. Euroopa ühendamine

Euroopa Liit toetas Saksamaa taasühinemist pärast Berliini müüri langemist 1989. aastal. Kui Nõukogude impeerium 1991. aastal koost lagunes, said aastakümneid „raudse eesriide” taga vaevelnud Kesk- ja Ida-Euroopa rahvad jälle vabalt oma saatuse üle otsustada. Paljud neist otsustasid, et nende tulevik tähendab kuulumist Euroopa demokraatlike rahvaste perre. Kaheksa riiki ühines ELiga 2004. aastal, 2007. aastal lisandus veel kaks riiki ning 2013. aastal Horvaatia.

Berliini müüri lammutamisega 1989. aastal algas Euroopas riikide vana jaotuse järkjärguline lagunemine.

Euroopa Liidu laienemise protsess kestab. Euroopa Liidu võimalikuks tulevaseks liikmeks saamiseks teeb praegu jõupingutusi kaheksa riiki. Ettevalmistused neis riikides on üsna erisugustes etappides.

III. Julgeolek

Ka 21. sajandil peab Euroopa pöörama tähelepanu julgeolekuga seotud küsimustele. Euroopa Liidu tõhus tegevus peab tagama liikmesriikide julgeoleku. Tihedat koostööd tuleb teha vahetute naabrite – Balkani, Põhja-Aafrika, Kaukaasia ja Lähis-Ida riikidega. EL peab kaitsma oma sõjalisi ja strateegilisi huve, tehes koostööd oma liitlastega, eriti NATO raames, ning välja kujundama tõelise ühise Euroopa julgeoleku- ja kaitsepoliitika.

Sise- ja välisjulgeolek on ühe ja sama mündi kaks eri poolt. Võitluses terrorismi ja organiseeritud kuritegevusega peavad Euroopa Liidu kõigi liikmesriikide politseijõud tegema tihedat koostööd. Uueks tihedat valitsustevahelist koostööd nõudvaks proovikiviks on Euroopa Liidu muutmine vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevaks alaks, kus kõigile inimestele on õiguskaitse võrdselt kättesaadav ning kõigi õigused võrdselt tagatud. Europol (Euroopa Politseiamet) ja prokuröride, kohtunike ning politseinike koostööd toetav Eurojust saavad sellele tegusalt ja tõhusalt kaasa aidata.

IV. Majanduslik ja sotsiaalne solidaarsus

Euroopa Liit loodi poliitiliste eesmärkide saavutamiseks ja selleks valiti majandusliku koostöö tee.

Euroopa riikide osakaal maailma rahvastikus väheneb järjekindlalt. Et kindlustada majanduskasvu ning suuta võistelda maailmaturul, tuleb jätkata ühtekoondumist. Ükski liidu liikmesriik ei ole piisavalt tugev, et omapäi maailmakaubanduses midagi ära teha. Selleks, et saavutada mastaabisäästu ja leida uusi tarbijaid, on vaja laiemat haaret kui omamaine turg ning seda pakub Euroopa ühtne turg. Seades eesmärgiks, et sellisest üleeuroopalisest, enam kui 500 miljoni tarbijaga turust saaks kasu võimalikult rohkem inimesi, püüab EL kõrvaldada kaubandustõkked ja vabastada ettevõtted asjatutest bürokraatlikest nõuetest.

Kuid üleeuroopalist konkurentsi peab tasakaalustama üleeuroopaline solidaarsus. Euroopa kodanikud saavad sellest reaalselt kasu: kui nad saavad kannatada üleujutuse või mõne muu loodusõnnetuse tõttu, antakse neile abi ELi eelarvest. Euroopa Komisjoni hallatavate struktuurifondidega ergutatakse ja toetatakse liikmesriike ning kohalikke võime vähendada arengutaseme erinevust Euroopa eri piirkondades. Raha Euroopa transpordi infrastruktuuri edendamiseks (näiteks maanteed ja kiirraudteede ehitamiseks), mille tagajärjel paraneb ühendus kaugemate piirkondadega ning areneb kaubandus, saadakse nii liidu eelarvest kui ka Euroopa Investeeringuspangalt.

2008. aasta ülemaailmne finantskriis põhjustas kõige järsema majanduslanguse ELi ajaloos. Valitsustel ja ELi institutsioonidel tuli kiiresti tegutseda, et päästa panku, ning kõige raskemasse olukorda sattunud riigid said EList finantsabi. Tänu ühisrahale oli võimalik euroala kaitsta spekulatsioonide ja devalveerimise eest. 2010. aastal tegid EL ja liikmesriigid üheskoos tõsiseid jõupingutusi, et vähendada riigivõlga. Eelseisvatel aastatel kujuneb raskeks ülesandeks tulla üheskoos toime globaalse kriisiga ning väljuda majandussurutisest jätkusuutlikku majanduskasvu tagades.

V. Euroopa identiteet ja mitmekesisus globaliseerivas maailmas

Euroopa postindustriaalne ühiskond muutub üha keerukamaks. Elatustase tõuseb järjekindlalt, ent lõhe rikaste ja vaeste vahel on siiski märkimisväärne. See lõhe võib veelgi suureneda selliste tegurite mõjul nagu majandussurutis, tööstuse ümberpaiknemine, rahvastiku vananemine ja finantsprobleemid avalikus sektoris. Nende probleemide lahendamisel on ELi liikmesriikide koostöö äärmiselt oluline.

Ent koostöö ei tähenda eri riikide kultuurilise ja keelilise identiteedi tasandamist. Vastupidi, suur osa ELi tegevusest aitab kaasa piirkondliku omapära ning Euroopa traditsioonide ja kultuuride rikkaliku mitmekesisuse edendamisele.

Pikas perspektiivis võivad sellest kõik ELi riigid. Euroopa lõimimise kuuekümnepäevane ajalugu on näidanud, et tervik on suurem kui tema koostisosade summa. ELil on suurem majanduslik, sotsiaalne, tehnoloogiline, kaubanduslik ja poliitiline mõju kui üksikute liikmesriikide pürgimustel. Ühiselt tegutsemine ja ühel häälel kõnelemine loob lisaväärtuse.

Ühendatud mitmekesisuses: üheskoos saavutame paremaid tulemusi.

Tänases maailmas on sellised tõusva majandusega riigid nagu Brasiilia, Hiina ja India globaalsete superriikidena astumas Ameerika Ühendriikide kõrvale. Seetõttu on Euroopa Liidu liikmesriikide jaoks veelgi olulisem, et nad ühinedes saavutaksid n-ö kriitilise massi ja säilitaksid oma mõjuvõimu maailmas.

Kuidas avaldub ELi mõjuvõim?

- Euroopa Liit on maailma suurim kaubanduslik jõud ja seega on tal juhtroll rahvusvahelistel läbirääkimistel, nagu näiteks 159 riiki ühendavas Maailma Kaubandusorganisatsioonis (WTO) või Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konverentsidel kliimamuutust käsitlevatel kõnelustel.
- EL on võtnud kindla seisukoha küsimustes, mis teevad muret tavainimesele: keskkonnakaitse, taastuvad energiaallikad, nn ettevaatusprintsipi toiduohutuses, biotehnoloogia eetilised aspektid, ohustatud liikide kaitse jne.
- EL on üks juhtivaid jõude, kes hoogustab ülemaailmseid jõupingutusi globaalse soojenemise valdkonnas. Detsembris 2008 võttis EL ühepoolset kohustust vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid 2020. aastaks 20%.

Vana ütlus „ühtsuses on jõud“ kehtib seega tänases Euroopas rohkem kui kunagi varem.

VI. Väärtushinnangud

Euroopa Liit soovib edendada humaansid ja progressiivseid väärtusi ning tagada, et inimesed ei oleks suurte globaalsete muutuste ohvrid, vaid saaksid nendest kasu. Inimeste vajadusi ei rahulda pelgalt turujõud või riikide ühepoolset võetud meetmed.

Euroopa Liit seisab selliste humaansete väärtuste ja ühiskonnamudeli eest, millel on tema elanikkonna enamuse toetus. Eurooplase südames on kindel koht sellistel väärtustel nagu inimõigused, sotsiaalne solidaarsus, vaba ettevõtetus, majandusedu viljade õiglane jaotamine, õigus elada turvalises keskkonnas, kultuurilise, keelelise ja usulise mitmekesisuse austamine ning traditsioonide ja progressi harmooniline ühendamise.

2000. aasta detsembris kuulutati Nice'is välja Euroopa Liidu põhiõiguste harta. Tänu 1. detsembril 2009 jõustunud Lissaboni lepingule on see nüüd õiguslikult siduv. Harta koondab endasse kõik põhilised õigused, mida ELi liikmesriigid ning nende kodanikud omaks peavad. Ühised väärtused loovad eurooplastes ühtekuuluvustunde. Näiteks on kõikides Euroopa Liidu liikmesriikides tühistatud surmanuhtlus.

2. Kümme ajaloolist sündmust

- ▶ 1951: kuus asutajaliiget loovad Euroopa Söe- ja Teraseühenduse
- ▶ 1957: samad kuus asutajariiki sõlmivad Rooma lepingud, luues Euroopa Majandusühenduse (EMÜ) ja Euroopa Aatomienergiaühenduse (Euratom)
- ▶ 1973: ühenduse liikmete arv suureneb üheksani ja töötatakse välja rohkem ühtseid tegevuspõhimõtteid
- ▶ 1979: esimesed Euroopa Parlamendi otsevalimised
- ▶ 1981: esimene laienemine Vahemere piirkonnas
- ▶ 1992: hakkab toimima Euroopa ühtne turg
- ▶ 1993: Maastrichti lepinguga luuakse Euroopa Liit (EL)
- ▶ 2002: käibebe tuleb euro
- ▶ 2007: ELi kuulub 27 liikmesriiki
- ▶ 2009: jõustub Lissaboni leping, muutes ELi toimimise põhimõtteid

1.

9. mail 1950. aastal tehti Schumani deklaratsiooniga ettepanek luua Euroopa Söe- ja Teraseühendus (ESTÜ), mis sai tegelikkuseks 18. aprillil 1951. aastal sõlmitud Pariisi lepinguga. Kõnealuse lepinguga loodi kuue asutajariigi vaheline (Belgia, Itaalia, Luksemburg, Madalmaad, Prantsusmaa ja Saksa Föderatiivne Vabariik) ühine söe- ja teraseturg. Eesmärk oli kindlustada rahu võitjate ja võidetute vahel teise maailmasõja järgses Euroopas ning ühendada nad võrdsete partneritena, kes teevad koostööd ühistes institutsioonides.

2.

Seejärel otsustasid need kuus riiki luua 25. märtsil 1957. aastal Rooma lepingutega Euroopa Aatomienergiaühenduse (Euratom) ja Euroopa Majandusühenduse (EMÜ). EMÜ tähendas ulatuslikuma ühise turu kujundamist, hõlmates suurel arvul kaupu ja teenuseid. Tollimaksud kaotati 1. juulil 1968 ning samal kümnendil töötati välja ühine poliitika, eelkõige kaubandus- ja põllumajanduspoliitika.

3.

Ettevõtmine oli sedavõrd edukas, et Taani, Iirimaa ja Ühendkuningriik otsustasid ühendusega liituda. Esimene laienemine, mis kasvatas liikmete arvu kuuelt üheksale, toimus 1973. aastal. Samal ajal hakati rakendama uut sotsiaal- ja regionaalpoliitikat ning 1975. aastal asutati Euroopa Regionaalarengu Fond (ERDF).

9. mail 1950. aastal tuli Prantsuse välisminister Robert Schuman esimest korda avalikkuse ette ideega, mis viis Euroopa Liidu loomiseni. Seepärast tähistatakse 9. mail Euroopa Liidu sünnipäeva.

4.

1979. aasta juuni tähendas Euroopa Ühendusele olulist edasiminekut – toimusid esimesed otsesed ja üldised Euroopa Parlamendi valimised. Valimisi korraldatakse iga viie aasta järel.

5.

1981. aastal liitus ühendustega Kreeka, 1986. aastal järgnesid Hispaania ja Portugal. Selline ühenduste laienemine Lõuna-Euroopasse suurendas veelgi vajadust rakendada piirkondliku abi programme.

6.

1980ndate alguse ülemaailmne majanduslangus tõi kaasa europessimismi laine. Uus lootus tärkas, kui Jacques Delors'i juhitud Euroopa Komisjon avaldas 1985. aastal valge raamatu, mis seadis paika ajakava ühisturu kujundamise lõpuleviimiseks 1. jaanuariks 1993. Ühendus kinnitas selle suurejoonelise eesmärgi ühtses Euroopa aktis, mis allkirjastati 1986. aasta veebruaris ning mis jõustus 1. juulil 1987.

7.

Berliini müüri langemine 1989. aastal muutis jõuliselt Euroopa poliitilist kujunemist. See päädis Saksamaa taasühinemisega oktoobris 1990 ning Kesk- ja Ida-Euroopa riikide vabanemisega Nõukogude Liidu kontrolli alt. NSV Liit lagunes 1991. aasta detsembris.

Samal ajal pidasid EMÜ liikmesriigid läbirääkimisi uue lepingu üle, mille Euroopa Ülemkogu (liikmesriikide presidentide ja/või peaministrite kohtumine) võttis vastu 1991. aasta detsembris Maastrichtis. Maastrichti lepinguga lisati senisesse ühenduse süsteemi valitsustevahelise koostöö põhimõtte (välispoliitika ja sisejulgeoleku alal) ning loodi Euroopa Liit (EL). Leping jõustus 1. novembril 1993.

8.

1995. aastal liitusid veel kolm riiki – Austria, Rootsi ja Soome – ning liikmesriikide arv kasvas seega 15ni. Selleks ajaks oli Euroopa jõudnud olukorda, kus tuli hakata lahendama üha kasvavaid globaliseerumisest tingitud probleeme. Uued tehnoloogiad ja interneti hoogustuv areng viisid maailma majandust edasi, kuid põhjustasid ka sotsiaalseid ja kultuurilisi pingeid.

Selleks ajaks oli Euroopa Liit asunud ellu viima oma tänini kõige suurejoonelisemat projekti – ühisraha loomist –, et muuta elu lihtsamaks nii ärialal tegutsetajatel kui ka tarbijatel ja reisijatel.

1. jaanuaril 2002 läksid 12 Euroopa Liidu riiki oma endistelt vääringutelt üle eurole, moodustades seega euroala. Nüüdseks on euro USA dollari kõrval üks maailma juhtivaid valuutasid.

9.

1990ndate keskel algasid ettevalmistused kõige suuremaks ELi laienemiseks. Ühinemisavaldused esitasid kuus endist nõukogude bloki riiki (Bulgaaria, Poola, Rumeenia, Slovakkia, Tšehhi Vabariik ja Ungari), kolm Balti riiki, kes olid olnud NSV Liidu poolt okupeeritud (Eesti, Leedu ja Läti), lisaks üks endise Jugoslaavia vabariik (Sloveenia) ning kaks Vahemere riiki (Küpros ja Malta).

Euroopa Liit tervitas võimalust aidata kaasa Euroopa stabiliseerimisele ning lubada ka nendel uutel demokraatlikel riikidel saada kasu Euroopa lõimimisest. Ühinemisläbirääkimised kandidaatriikidega algasid 1997. aasta detsembris ja kümme neist ühines Euroopa Liiduga 1. mail 2004. Bulgaaria ja Rumeenia liitusid 1. jaanuaril 2007. Horvaatia ühines 2013. aastal ja ELi liikmesriikide arv suurenes seega 28ni.

10.

21. sajandi keerukate sõlmprobleemidega toimetulekuks vajas laienenud EL märksa lihtsamat ja tõhusamat ühiste otsuste langetamise meetodit. Uute mehhanismide loomiseks oli tehtud ettepanek oktoobris 2004 allkirjastatud uue ELi konstitutsiooniga, mis oleks asendanud kõiki olemasolevaid lepinguid. Kuid see tekst lükati tagasi kahel rahvahääletusel 2005. aastal. Konstitutsiooni asemele tuli seejärel Lissaboni leping, mis allkirjastati 13. detsembril 2007 ning jõustus 1. detsembril 2009. See leping ei asenda eelnevaid lepinguid, kuid muudab neid, tehes enamiku konstitutsiooniga kavandatud muudatustest. Näiteks on lepinguga ette nähtud, et Euroopa Ülemkogu saab alalise presidendi ning et luuakse liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ametikoht.

Samal ajal sai kogu maailmas alguse finants- ja majanduskriis. Vastusena kriisile loodi ELis uued mehhanismid pankade stabiilsuse tagamiseks, valitsemis sektori võlgade vähendamiseks ning liikmesriikide, iseäranis euroala liikmete majanduspoliitika koordineerimiseks.

3. Laienemine ja läbisaamine naabritega

- ▶ Euroopa Liit on avatud igale Euroopa riigile, kes on täitnud liikmekssaamise demokraatlikud, poliitilised ja majanduslikud tingimused.
- ▶ Järjestikuste laienemiste tulemusel on ELi liikmesriikide arv tõusnud kuuelt 28-le. 2013. aasta seisuga on kaheksa riiki kas pidamas ühinemisläbirääkimisi või seda sammu ette valmistamas. Iga uus liige võetakse liitu lepinguga, mille peavad kõik liikmesriigid ühehäälselt heaks kiitma. Lisaks peab EL enne iga uut laienemist hindama, kas ta suudab uue(d) liikmesriigi(d) endaga liita ja kas tema institutsioonid suudavad toimida nõuetekohaselt.
- ▶ Euroopa Liidu laienemine on aidanud tugevdada ja stabiliseerida demokraatiat ja julgeolekut Euroopas ning suurendada kontinendi kaubandus- ja majanduskasvu potentsiaali.

I. Euroopa ühendamine

A) 28 RIIGI LIIT

2002. aasta detsembris langetas Euroopa Ülemkogu Kopenhaageni kohtumisel ühe olulisema otsuse Euroopa ühendamise loos. Euroopa Liit, kutsudes endaga ühinema 12 uut riiki, mitte üksnes ei suurenenud geograafiliselt ja elanike arvult, vaid kaotas ka löhe, mis oli 1945. aastast peale jaganud kontinendi kahte leeri. Euroopa riigid, kes olid aastakümneid elanud ilma demokraatliku vabaduseta, said lõpuks tagasi pöörduda Euroopa demokraatlike rahvaste perre. Seega said 2004. aastal ELi liikmeks Tšehhi Vabariik, Eesti, Läti, Leedu, Ungari, Poola, Sloveenia ja Slovakkia ning samuti Vahemere saareriigid Küpros ja Malta. 2007. aastal liitusid Bulgaaria ja Rumeenia. 2003. aastal esitas ühinemistaotluse Horvaatia, kes sai Euroopa Liidu liikmeks 2013. aastal. Nüüd osalevad nad kõik partneritena Euroopa Liidu asutajate algatatud suurprojekti.

B) LÄBIRÄÄKIMISTE KULG

Türgi, kes on NATO liige ja kellel on Euroopa Liiduga pikaajaline assotsiatsioonileping, esitas avalduse ELi liikmeks saamiseks 1987. aastal. Riigi geograafilise asendi ja poliitilise ajaloo tõttu kahtles Euroopa Liit kaua, enne kui vastas avaldusele jaatavalt. 2005. aasta oktoobris alustati lõpuks ühinemisläbirääkimisi. Mõned ELi liikmesriigid on avaldanud kahtlust, kas Türgi peaks Euroopa Liitu kuuluma. Alternatiivina on nad välja pakkunud nn privilegeeritud partnerluse.

Lääne-Balkani riigid, kellest enamik kuulus endise Jugoslaavia koosseisu, on samuti pöördunud Euroopa Liidu poole, et kiirendada majanduse taastamist, parandada kaua kestnud etnilistest ja ususõdadest kahjustatud omavahelisi suhteid ning tugevdada oma demokraatlikke institutsioone. Euroopa Liit on andnud kandidaatriigi staatuse Albaaniale, endisele Jugoslaavia Makedoonia vabariigile, Montenegrole ja Serbiale. Võimalik kandidaat on Bosnia ja Hertsegoviina. Ametlikuks kandidaatriigiks võib saada ka Kosovo, kes kuulutas 2008. aastal välja iseseisvuse. Kandidaatriigi staatus võidakse talle anda pärast riigi tulevikku käsitlevate läbirääkimiste lõpetamist.

2008. aasta finantskriisis kõvasti kannatada saanud Island esitas ELi liikmeks saamise avalduse 2009. aastal, ent ühinemisläbirääkimised peatati 2013. aastal riigi enda soovil.

II. Liikmeksoleku tingimused

A) ÕIGUSKRITEERIUMID

Euroopa lõimimine on alati olnud poliitiline ja majanduslik protsess, mis on avatud kõigile Euroopa riikidele, kes on valmis aluslepingutele alla kirjutama ja üle võtma kogu Euroopa Liidu õigustiku. Lissaboni lepingu artiklis 49 on sätestatud, et iga Euroopa riik võib esitada taotluse ühenduse liikmeks saamiseks, kui ta austab vabaduse ja demokraatia põhimõtteid, inimõigusi ja põhivabadusi ning järgib õigusriigi põhimõtteid.

*Aadria mere pärl Dubrovnik
ELi uusimas liikmesriigis
Horvaatias.*

B) KOPENHAAGENI KRITERIUMID

Pärast endistelt kommunistliku bloki riikidelt ühinemistaotluste saamist 1993. aastal kehtestas Euroopa Liit kolm tingimust, mida kandidaatriigid peavad täitma, et saada Euroopa Liidu liikmeks. Ühinemise ajaks peavad uuel liikmel olema:

- stabiilsed institutsioonid, mis tagavad demokraatia, õigusriigi, inimõiguste järgimise ja rahvusvahemuste kaitse;
- toimiv turumajandus ning võime tulla toime liidu turul valitseva konkurentsiga;
- võime täita Euroopa Liidu liikmeks olekust tulenevaid kohustusi, sealhulgas ELi eesmärkide järgimisele kaasa aitamine. Kandidaatriikidel peavad olema vastavad haldusorganid, kes on võimelised rakendama ja haldama Euroopa Liidu õigustikku.

C) ELi LIIKMESRIIGIKS SAAMINE

Kandidaatriigi ja Euroopa Liitu esindava Euroopa Komisjoni vahel peetakse ühinemisläbirääkimisi. Läbirääkimiste lõppedes peavad olemasolevad liikmesriigid selle riigi ELiga ühinemist lubava otsuse nõukogu istungil ühehäälselt heaks kiitma. Euroopa Parlament peab samuti andma oma nõusoleku, milleks on vaja parlamendiliikmete absoluutset häälteenamust. Seejärel ratifitseerivad liikmesriigid ühinemislepingu kandidaatriigiga, tehes seda vastavalt oma riigi põhiseaduslikule menetlusele.

Läbirääkimiste perioodil saavad kandidaatriigid tavaliselt majanduse järjeleaitamiseks Euroopa Liidult ühinemiselset finantsabi. Samuti sõlmivad nad ELiga stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu. Nende lepingute kaudu hoiab EL end vahetult kursis majandus- ja haldusreformidega, mis kandidaatriigid peavad ELi liikmelisuse tingimuste täitmiseks ellu viima.

III. Kui suureks võib Euroopa Liit kasvada?

A) GEOGRAAFILISED PIIRID

Euroopa Liidu tuleviku üle peetud avalikud arutelud näitavad, et paljudel eurooplastel on kahtlusi selles, kus on Euroopa Liidu piirid, ja isegi Euroopa identiteedis. Neile küsimustele ei ole lihtsaid vastuseid, eriti seetõttu, et iga riik näeb oma geopoliitilisi või majandushuvisid erinevalt. Balti riigid ja Poola pooldavad Ukraina liikmeks saamist, kuidas aga toimida Ukraina naabritega? Probleemiks on Valgevene poliitiline olukord ja Moldova strateegiline asend. Kui Türgi ühineb, kuidas siis suhtuda Armeeniasse ja Gruusiasse ning teistesse Kaukaasia riikidesse?

Hoolimata sellest, et Liechtenstein, Norra ja Šveits vastavad liikmelisuse tingimustele, ei kuulu nad Euroopa Liitu, sest nende riikide avalik arvamus on ühinemise vastu.

Liikmesriikide kodanikud on – mõnes riigis rohkem, teises vähem – Euroopa Liidu lõplike piiride suhtes eri meelt. Kui lähtuda üksnes geograafilistest tähistest, jättes kõrvale demokraatlikud väärtused, võiks EL nagu Euroopa Nõukogu koondada 47 liikmesriiki, sealhulgas ka Venemaad. Kuid Venemaa ühinemine viiks Euroopa Liidu nii poliitilises kui ka geograafilises mõttes tasakaalust välja ja see oleks vastuvõetamatu.

Mõistlik lahendus on jääda selle juurde, et iga Euroopa riik võib esitada taotluse ELi liikmeks saamiseks, kui ta on võimeline üle võtma kogu Euroopa Liidu õigustiku ja nõustub kasutusele võtma euro. Euroopa lõimimine on 1950. aastal alguse saanud järjepidev protsess ning püüded ELi piirid igaveseks kindlaks määrata satuks selle protsessiga vastuollu.

B) NAABRUSPOLIITIKA

2004. ja 2007. aasta laienemised nihutasid Euroopa Liidu piire ida ja lõuna suunas, tõstes päevakorda küsimuse, kuidas peaks EL kujundama suhteid oma uute naabritega. ELiga piirnevatel aladel on probleemiks stabiilsus ja julgeolek ning EL soovis vältida uute eraldusjoonte tekkimist liidu ja uute naaberpiirkondade vahel. Näiteks oli vaja reageerida uutele julgeolekuohtudele, nagu ebaseaduslik sisseränne, energiarustuse häired, keskkonnaseisundi halvenemine, organiseeritud piiriülene kuritegevus ja terrorism. Seepärast töötas EL välja uue poliitika – Euroopa naabruspoliitika, mis reguleerib suhteid naabritega nii idas (Armeenia, Aserbaidžaan, Gruusia, Moldova, Ukraina ja Valgevene) kui ka lõunas (Alžeeria, Egiptus, Iisrael, Jordaania, Liibanon, Liibüa, Maroko, okupeeritud Palestiina ala, Süüria ja Tuneesia).

Peaaegu kõigil nendel riikidel on ELiga kahepoolsed partnerlus- ja koostöö- või assotsieerumislepingud, mille kohaselt nad peavad austama ühiseid väärtusi (demokraatia, inimõigused ja õigusriik) ja astuma konkreetseid samme turumajanduse, säästva arengu ja vaesuse vähendamise suunas. EL annab omalt poolt rahalist, tehnilist ja makromajanduslikku abi, võimaldab lihtsustatud viisarežiimi ja rakendab mitmeid muid meetmeid, mis aitavad kaasa nende riikide arengule.

Alates 1995. aastast on Vahemere lõunapiirkonna riikidel ELiga poliitilised, majanduslikud ja diplomaatilised sidemed, mis on tuntud Euroopa – Vahemere piirkonna partnerlusena. Selles partnerluses osaleb 28 Euroopa Liidu liikmesriiki ning 16 partnerriiki Vahemere lõunapiirkonnast ja Lähis-Idast.

EL annab mõlema piirkonna riikidele finantsabi Euroopa naabrus- ja partnerlusvahendi kaudu.

EL annab naaberriikidele majanduse ülesehitamiseks finantsabi.

4. Kuidas Euroopa Liit toimib?

- ▶ ELi riigipeade ja/või valitsusjuhtide kohtumist nimetatakse Euroopa Ülemkoguks; selle ülesanne on kindlaks määrata ELi üldine poliitiline arengusuund ja võtta vastu peamised otsused olulisemates küsimustes.
- ▶ Liikmesriikide ministritest koosnev nõukogu käib korrapäraselt koos, et langetada poliitilisi otsuseid ja võtta vastu ELi seadusi.
- ▶ Rahvast esindav Euroopa Parlament jagab nõukoguga seadusandlikku võimu ja nad vastutavad ühiselt eelarve eest.
- ▶ ELi ühishuve esindav Euroopa Komisjon on peamine täidesaatev organ. Komisjon teeb õigusaktide ettepanekuid ja tagab ELi poliitika nõuetekohase elluviimise.

I. Otsuseid vastu võtvad institutsioonid

Euroopa Liit on enam kui riikide konföderatsioon, kuid see ei ole ka föderaalriik. Tegelikult on Euroopa Liit uut tüüpi struktuur, mis ei kuulu ühessegi traditsioonilisse õiguskategooriasse. See on ajalooliselt ainulaadne ja selle otsuste tegemise süsteem on enam kui 60 aasta jooksul pidevalt edasi arenenud.

Aluslepingud (esmased õigusaktid) on aluseks suurele kogumile teistele õigusaktidele, mis mõjutavad otseselt Euroopa Liidu kodanike igapäevaolu. Teistest õigusaktide hulka kuuluvad põhiliselt ELi institutsioonide määrused, direktiivid ja soovitusel.

Need seadused koos ELi üldise poliitikaga on nõukogu (esindab liikmesriikide valitsusi), Euroopa Parlamendi (esindab kodanikke) ja Euroopa Komisjoni (liikmesriikide valitsustest sõltumatu organ, kes seisab Euroopa ühishuvide eest) vastu võetud otsuste tulemus. Oma roll on ka muudel institutsioonidel ja organitel, nagu allpool selgitatakse.

A) EUROOPA ÜLEMKOGU

Euroopa Ülemkogu on ELi kõige kõrgem poliitiline institutsioon. Sellesse kuuluvad kõigi ELi liikmesriikide riigi- või valitsusjuhid, st presidendid ja /või peaministrid ning Euroopa Komisjoni president (vt allpool). Ülemkogu kohtumised toimuvad tavaliselt neli korda aastas Brüsselis. Ülemkogul on alaline president, kelle ülesanne on koordineerida Euroopa Ülemkogu tööd ja tagada selle järjepidevus. Alaline president valitakse ülemkogu liikmete kvalifitseeritud häälteenamusega kaheks ja pooleks aastaks ja teda võib üks kord tagasi valida.

Euroopa Ülemkogu määrab kindlaks ELi eesmärgid ning tegevussuunad nende saavutamiseks. Ta on ELi peamiste poliitiliste algatuste tõukejõud ning otsuste langetaja sellistes tundlikes küsimustes, milles ministrite nõukogu ei ole suutnud kokkulepet saavutada. Euroopa Ülemkogu käsitleb ka rahvusvahelise poliitika päevaprobleeme, rakendades ühist välis- ja julgeolekupoliitikat, mis on ELi liikmesriikide välispoliitilist tegevust koordineeriv mehhanism.

Demokraatlikum Euroopa: tänu Lissaboni lepingule saavad Euroopa kodanikud nüüd teha seadusettepanekuid.

B) NÕUKOGU

Nõukogusse (nimetatakse ka ministrite nõukoguks) kuuluvad ELi liikmesriikide valitsuste ministrid. Iga liikmesriik on kuuekuulise perioodi vältel nõukogu eesistuja. Igal nõukogu istungil osaleb üks minister igast liikmesriigist. See, milline minister osaleb, oleneb istungi päevakorras olevast valdkonnast: välispoliitika, põllumajandus, tööstus, transport, keskkond jne.

Nõukogu peamine ülesanne on vastu võtta ELi õigusakte. Ta jagab seda ülesannet Euroopa Parlamendiga. Nõukogu ja parlament vastutavad võrdselt ka Euroopa Liidu eelarve vastuvõtmise eest. Lisaks kirjutab nõukogu alla rahvusvahelistele lepingutele, mille üle komisjon on läbirääkimisi pidanud.

Lissaboni lepingu kohaselt peab nõukogu langetama otsused lihthäälteenamuse või kvalifitseeritud häälteenamusega või ühehäälselt, olenevalt valdkonnast, mida otsus käsitleb.

Olulistest küsimustes, nagu maksustamine, lepingute muutmine, ühise tegevuse alustamine uues poliitikavaldkonnas või uue riigi ühinemine liiduga, peab nõukogu otsustama ühehäälselt.

Enamiku küsimuste puhul on nõutav kvalifitseeritud häälteenamus, teisisõnu, otsuse langetamiseks on nõutav teatav miinimumarv poolthääli. Iga riigi häältearv vastab üldjoontes tema elanikkonna suurusele.

Kuni 1. novembrini 2014 loetakse otsus vastu võetuks, kui

- häälte koguarvust ehk 352st häälest on poolthääli vähemalt 260 (s.o 73,9%);
- selle kiidab heaks liikmesriikide enamus;
- otsust pooldavad liikmesriigid esindavad vähemalt 62% ELi rahvastikust.

Kooskõlas Lissaboni lepinguga lihtsustatakse süsteemi 1. novembrist 2014. Otsus võetakse vastu, kui selle poolt on 55% liikmesriikidest ja nad esindavad vähemalt 65% ELi rahvastikust.

C) EUROOPA PARLAMENT

Euroopa Parlament on valitav kogu, mis esindab Euroopa Liidu kodanikke. Parlament teeb järelevalvet ELi tegevuse üle ja jõustab koos nõukoguga ELi õigusakte. Alates 1979. aastast valitakse Euroopa Parlamendi liikmed otsestest ja üldistel valimistel viieks aastaks.

2011. aastal valiti parlamendi presidendiks sakslane Martin Schultz (sotsiaaldemokraatide ja demokraatide fraktsiooni esindaja).

*Euroopa Parlament:
tema hääli on Sinu hääli.*

EUROOPA PARLAMENDI KOHTADE JAOTUS RIIKIDE KAUPA	
Austria	18
Belgia	21
Bulgaaria	17
Eesti	6
Hispaania	54
Horvaatia	11
Iirimaa	11
Itaalia	73
Kreeka	21
Küpros	6
Leedu	11
Luksemburg	6
Läti	8
Madalmaad	26
Malta	6
Poola	51
Portugal	21
Prantsusmaa	74
Rootsi	20
Rumeenia	32
Saksamaa	96
Slovakkia	13
Sloveenia	8
Soome	13
Taani	13
Tšehhi Vabariik	21
Ungari	21
Ühendkuningriik	73
Kokku	751

Parlamendi kõige olulisemad arutelud peetakse igakuistel kogunemistel ehk plenaaristungitel, kus osalevad kõik liikmed. Plenaaristungid toimuvad harilikult Strasbourgis ning lisaistungid Brüsselis. Ettevalmistav töö tehakse ka Brüsselis: nn esimeeste konverentsil pannakse paika plenaaristungi päevakava ning 20 parlamendikomiteed valmistavad ette seadusmuudatused, mis seal arutusele tulevad. Parlamendi igapäevaste haldusküsimustega tegeleb peasekretariaat, mis asub Luxembourgis ja Brüsselis. Igal fraktsioonil on ka omaenda sekretariaat.

Parlament osaleb Euroopa Liidu seadusandlikus tegevuses kahel viisil.

1. Kaasotsustusmenetlus on seadusandlik tavamenetlus, kus parlamendil on nõukoguga võrdne vastutus seadusloome eest poliitikavaldkondades, kus nõukogu teeb kvalifitseeritud häälteenamusega otsuseid. Lissaboni lepingu jõustumisest alates hõlmavad need valdkonnad pea 95% kogu ELi õigusaktidest. Nõukogu ja parlament võivad kokkuleppele jõuda juba esimesel lugemisel. Kui kokkulepet ei saavutata ka teise lugemisega, saadetakse ettepanek lepituskomiteesse.
2. Nõusolekumenetlusega ratifitseerib parlament ELi rahvusvahelised lepingud (pärast komisjoni poolt peetud läbirääkimisi), samuti lepingud Euroopa Liidu laienemiseks.

Parlament ja nõukogu on võrdselt vastutavad ka Euroopa Liidu eelarve vastuvõtmise eest (ettepaneku teeb Euroopa Komisjon). Parlament võib pakutud eelarve tagasi lükata, mida ta on ka mitu korda teinud. Sel juhul tuleb kogu eelarvemenetlust uuesti alustada. Parlamendil on tänu eelarve menetluse õigusele märkimisväärne mõju ELi poliitika kujundamisele.

Samavõrd oluline on parlamendi ülesanne teha demokraatlikku järelevalvet Euroopa Liidu, eelkõige Euroopa Komisjoni üle. Iga viie aasta järel, kui saabub aeg määrata ametisse komisjoni uus koosseis, võib äsja valitud parlament nõukogu poolt komisjoni presidendi kohale nimetatud kandidaadi lihthäälteenamusega kas heaks kiita või tagasi lükata. Kindlasti kajastab see hääletus vahetult enne seda toimunud Euroopa Parlamendi valimiste tulemusi. Samuti toimub parlamendis enne komisjoni terve koosseisu heakskiitmist kõigi komisjoni liikmeks esitatud kandidaatide ärakuulamine.

Parlamendil on igal ajal õigus Euroopa Komisjon umbusaldusavaldusega ametist vabastada. Selleks on vaja kahte kolmandikku häältest. Parlament jälgib ELi tegevuspõhimõtete igapäevast elluviimist, esitades suulisi või kirjalikke küsimusi komisjonile ja nõukogule.

D) EUROOPA KOMISJON

Komisjon on määrava tähtsusega institutsioon. Ainult komisjonil on õigus koostada uute õigusaktide ettepanekuid, mille ta saadab nõukogule ja parlamendile arutamiseks ja vastuvõtmiseks.

Komisjoni liikmed määratakse liikmesriikide kokkuleppel ja parlamendi heakskiidul (nagu eespool kirjeldatud) ametisse viieks aastaks. Komisjon on vastutav parlamendi ees ning parlamendi umbusaldusavalduse korral peab terve komisjon tagasi astuma.

Komisjoni kuulub üks volinik igast liikmesriigist. Nende hulgast valitakse komisjoni president ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja, kes on ka üks komisjoni asepresidente.

Komisjon on oma tegevuses üsnagi sõltumatu. Tema ülesanne on seista Euroopa Liidu ühishuvide eest ja ta ei tohi kuuletuda ühegi liikmesriigi valitsusele. Olles n-ö lepingute valvur, peab ta tagama, et nõukogu ja parlamendi määrused ja direktiivid liikmesriikides ellu viiakse. Kui seda ei tehta, võib komisjon, selleks et kohustada rikkujat järgima ühenduse õigustikku, esitada kaebuse Euroopa Kohtule.

Euroopa Kohus tagab Euroopa Liidu seaduste järgimise. Näiteks on kohus oma otsusega kinnitanud, et puuetega töötajate diskrimineerimine on keelatud.

Euroopa Liidu täidesaatva asutusena viib komisjon ellu nõukogu otsuseid, näiteks ühise põllumajanduspoliitika valdkonnas. Komisjonil on suured õigused Euroopa Liidu ühise poliitika, näiteks teadusuuringute, arenguabi ja regionaalpoliitika haldamisel. Ta haldab ka nende valdkondade eelarvet.

Volinikke abistab avalik teenistus, mis asub põhiliselt Brüsselis ja Luxembourgis ning on jagatud 44 osakonnaks ja talituseks. Komisjoni spetsialiseeritud ülesannete täitmiseks on loodud terve rida agentuure, mis asuvad erinevates Euroopa linnades.

E) EUROOPA KOHUS

Luxembourgis asuv Euroopa Liidu Kohus koosneb ühest kohtunikust igast liikmesriigist, keda abistab üheksa kohtujuristi. Nad nimetatakse ametisse liikmesriikide valitsuste kokkuleppel kuueks aastaks, seda aega võib ühe korra pikendada. Neile on tagatud sõltumatus. Kohtu ülesandeks on tagada ühenduse õigustiku järgimine, aluslepingute õige tõlgendamine ja neist kinnipidamine.

F) EUROOPA KESKPANK (ECB)

Frankfurdis asuv Euroopa Keskpank vastutab euro ja ELi rahapoliitika eest (vt 7. peatükk „Euro“). Selle peamised ülesanded on tagada euroalal hinnastabiilsus ja teha järelevalvet sealsete pankade üle.

G) KONTROLLIKODA

Luxembourgis asuv Euroopa Kontrollikoda asutati 1975. aastal. Sinna kuulub üks liige igast ELi riigist, kes on liikmesriikide kokkuleppe alusel ja Euroopa Parlamendiga konsulteerides nimetatud ametisse kuueks aastaks. Kontrollikoda jälgib, et Euroopa Liidu kõik tulud on laekunud ning kulutused tehtud seaduslikult ja sihipäraselt ning et Euroopa Liidu eelarvet hallatakse nõuetekohaselt.

II. Muud organisatsioonid

A) EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE (EESC)

Langetades otsuseid terves reas valdkondades, konsulteerivad nõukogu ja komisjon Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega. Komitee liikmed esindavad erinevaid majandus- ja sotsiaalseid huvigruppe, mis üheskoos moodustavad korrastatud kodanikuühiskonna, ning nõukogu määrab nad ametisse viieks aastaks.

B) REGIOONIDE KOMITEE (COR)

Regioonide komitee koosneb liikmesriikide nimetatud piirkondlike ja kohalike omavalitsuste esindajatest. Nõukogu kinnitab liikmesriikide nimetatud esindajad ametisse viieks aastaks. Nõukogu ja komisjon peavad komiteega konsulteerima piirkondade jaoks olulistest küsimustes, samuti võib komitee esitada arvamusi omal algatusel.

C) EUROOPA INVESTEERIMISPANK (EIB)

Luxembourgis asuv Euroopa Investeerimispank annab laene ja tagatise, et aidata ELi vähem arenenud piirkondi ning suurendada ettevõtete konkurentsivõimet.

5. Millega Euroopa Liit tegeleb?

- ▶ Euroopa Liit tegutseb paljudes poliitikavaldkondades, kus tema tegevus toob kasu liikmesriikidele. Kõnealused poliitikavaldkonnad on:
  - uuenduspoliitika, mis on seotud nüüdisaegsete tehnoloogiate kasutuselevõtuga näiteks keskkonnakaitstes, uurimis- ja arendustegevuses ja energiasektoris;
  - solidaarsuspoliitika (nimetatakse ka ühtekuuluvuspoliitikaks) piirkondlikes, põllumajanduslikes ja sotsiaalküsimustes.
- ▶ Liit rahastab nimetatud poliitikavaldkondi aastaeelarvest, täiendades seeläbi riikide valitsuste võetud meetmeid ja andes neile lisaväärtust. ELi eelarve on liikmesriikide ühise rikkusega võrreldes väike: see moodustab kuni 1,06% kõikide liikmesriikide rahvamajanduse kogutulust.

I. Uuenduspoliitika

Euroopa Liidu tegevus mõjutab tema kodanike igapäeva elu, sest selle eesmärk on lahendada ühiskonna ees seisvad probleemid: keskkonnakaitse, tervishoid, tehnoloogilised uuendused, energiaküsimused jne.

A) KESKKOND JA SÄÄSTEV ARENG

ELi eesmärk on leevendada kliimamuutusi, vähendades oluliselt oma kasvuhooenergia heitkoguseid. Detsembris 2008 lepitati Euroopa Ülemkogus kokku, et 2020. aastaks vähendab Euroopa Liit heitkoguseid vähemalt 20% (1990. aasta tasemega võrreldes), suurendab taastuvenergia turuosa 20%ni ning vähendab üldist energiatarbimist 20%.

ELi liikmesriigid on kokku leppinud, et nende eesmärkide saavutamiseks võetakse vastu siduvad õigusaktid. Tehakse jõupingutusi selleks, et suurendada uutesse tehnoloogiatesse suunatavaid investeeringuid, sest see aitaks ühtlasi suurendada majanduskasvu ja luua uusi

töökohti. Seda, et kahjulike gaaside heite vähendamine toimuks tõhusalt, aitab tagada kogu ELis kehtiv heitkogustega kauplemise süsteem.

ELi tegevus hõlmab ka mitut muud keskkonnaprobleemi, nagu müra, jäätmed, looduslike elupaikade kaitse, heitgaasid, kemikaalid, tööstusõnnetused ja suplusvee puhtus. EL kavandab ühist lähenemisviisi, et hoida ära looduse või inimese põhjustatud katastroofe, nagu naftaleke või metsatulekahjud.

Euroopa Liit täiustab pidevalt oma õigusakte, et tagada inimeste tervise tõhusam kaitse. Näiteks on läbi vaadatud ELi kemikaale käsitlevad õigusaktid ning endiste killustatud eeskirjade asemele on loodud ühtne süsteem nimega REACH (hõlmab kemikaalide registreerimist, hindamist ja lubamist). Süsteem kasutab ühtset andmebaasi, mida haldab Helsingis asuv Euroopa Kemikaaliamet. Eesmärgiks on seotud vältida õhu, vee, pinnase ja ehitiste saastamist, säilitada bioloogilist mitmekesisust ja paremini kaitsta ELi kodanike tervist ja turvalisust, tagades samas Euroopa tööstuse konkurentsivõime.

© Mathias Kulke/Corbis

EL on kliimamuutust ära hoidva ja säästvat arengut edendava tegevuse esirinnas.

*EL soodustab innovatsiooni
ja teadustööd, näiteks
Euroopa globaalne
navigatsioonisatelliitide
süsteem Galileo.*

© P. Carril/ESA

B) TEHNOLOOGILISED UUENDUSED

Euroopa Liidu asutajatel oli õigus, kui nad ütlesid, et Euroopa tulevane õitseng sõltub tema suutlikkusest hoida tehnoloogia alal juhtivat kohta maailmas. Nad nägid eeliseid, mida annab ühine teadustöö. Nõnda loodi 1958. aastal koos Euroopa Majandusühendusega ka Euratom – Euroopa Aatomienergiaühendus. Selle eesmärk oli võimaldada liikmesriikidel kasutada üheskoos tuumaenergiat rahumeelsetel eesmärkidel. Loodi Teadusuuringute Ühiskeskus (JRC), mis koosneb seitsmest uurimisinstituudist viies asukohas: Ispra (Itaalia), Karlsruhe (Saksamaa), Petten (Madalmaad), Geel (Belgia) ja Sevilla (Hispaania).

Teaduse ja tehnoloogia arengu kiirenedes pidid ka Euroopa teadusuuringud muutuma mitmekesisemaks. Tuli kõrvaldada riikide teadusprogramme eraldavad tõkked, ühendada võimalikult palju eri valdkondades tegutsevaid teadlasi ja uurijaid ning aidata neil leida oma avastustele tööstuslikku rakendust.

Ühine teadustöö liidu tasandil täiendab rahvuslikke teadusprogramme. Keskendutakse projektidele, mida viivad üheskoos ellu mitme liikmesriigi teadusasutused. Toetust saavad fundamentaaluurimused, näiteks juhitava termotuumasünteesi alal (21. sajandi niisama hästi kui ammendamatu energiaallikas). Edendatakse ka teadusuuringuid ja tehnika arengut mitmes tähtsas tööstusharus, näiteks elektroonika- ja arvutitööstuses, millel on väljaspool Euroopat tugev konkurents.

ELi eesmärk on investeerida teadusse 3% oma SKPst. ELi teadusuuringuid rahastatakse peamiselt mitmesuguste raamprogrammide kaudu. Suurem osa üle 50 miljardi euro suurusest eelarvest antakse

uurimiseks tervishoiu, toidu ja põllumajanduse, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia, nanoteaduste, energia, keskkonna, transpordi, julgeoleku ja kosmose ning sotsiaalteaduste valdkondades. Muudest programmidest edendatakse rahvusvahelist koostööd tippuuringute alal ning toetatakse teadlasi ja nende karjääri võimalusi.

C) ENERGIA

Umbes 75% Euroopa Liidus tarbitavast energiast toodetakse fossiilkütustest – naftast, maagaasist ja söest. Suur ja üha suurenev osa fossiilkütustest imporditakse liitu väljastpoolt. Praegu imporditakse liitu üle poole kõigist energiaallikatest. Seetõttu muutub Euroopa Liit haavatavamaks ning rahvusvahelistest kriisidest tulenevad tarnete vähenemised ja hinnatõusud mõjutavad teda rohkem. Fossiilkütuste tarbimise vähendamise teine põhjus on vajadus peatada globaalse soojenemise protsess.

Tulevikus tuleb selles valdkonnas palju ette võtta, näiteks energia säästmine seda arukamalt kasutades, alternatiivsete energiaallikate kasutuselevõtmine (eriti Euroopas leiduvate taastuvate energiaallikate kasutamine) ja tihedam rahvusvaheline koostöö. Energiaalane teadus- ja arendustegevus Euroopas keskendub päikese-, tuule-, biomassi- ja tuumaenergiale. Samuti tegeldakse katseprojektidega, mis käsitlevad CO₂ kogumist ja ladustamist ning vesinikkütuseelemendiga sõidukite kaubanduslikku aspekti. EL on investeerinud ka 1,6 miljardi euro suuruse eelarvega tehnoloogialgatusse „Clean Sky”, et välja töötada lennukeid, mis saastavad vähem.

II. Solidaarsuspoliitika

Selleks et ühtne turg (vt 6. peatükk) korralikult toimiks, tuleb kõrvaldada ebavõrdsus turul. See ongi ELi mahajäänud piirkondade või raskustesse sattunud tööstussektorite abistamiseks kavandatud solidaarsuspoliitika peamine eesmärk. Euroopa Liit peab samuti kaasa aitama kiiresti kasvava rahvusvahelise konkurentsi tõttu tugevasti kahjustatud majandussektorite ümberkorraldamisele.

A) PIIRKONDLIK ABI JA ÜHTEKUULUVUSPOLIITIKA

Euroopa Liidu 2014.–2020. aasta eelarvest investeeritakse ühtekuuluvuspoliitika raames 325 miljardit eurot ELi liikmesriikide, nende piirkondade ja linnade arengusse, et edendada ELi eesmärke suurendada majanduskasvu ja luua uusi töökohti ning võidelda kliimamuutuste, energiasõltuvuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu.

Kõnealuste eesmärkide saavutamist rahastatakse spetsiaalsetest Euroopa Liidu fondidest, mis täiendavad või ergutavad erasektori ning riigi ja kohaliku omavalitsuse investeeringuid:

- **Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERDF)** toetatakse piirkondlikke arendusprojekte ja hoogustatakse majandustegevust mahajäänud aladel. Toetatakse samuti hääbuvate tööstuspiirkondade ümberkujundamist;
- **Euroopa Sotsiaalfondist (ESF)** toetatakse kutseharidust ja aidatakse inimestel tööd leida;
- **Ühtekuuluvusfondist** rahastatakse transpordi infrastruktuuri ja keskkonnaprojekte neis ELi riikides, kelle SKP on alla 90% Euroopa Liidu keskmisest.

B) ÜHINE PÕLLUMAJANDUSPOLIITIKA (CAP) JA ÜHINE KALANDUSPOLIITIKA (CFP)

1957. aastal Rooma lepingus sätestatud ühise põllumajanduspoliitika eesmärgid olid tagada põllumeestele rahuldav elatustase, stabiliseerida turud, tagada toodangu jõudmine tarbijani mõistliku hinnaga ning ajakohastada põllumajanduse infrastruktuur. Need eesmärgid on enamasti saavutatud. Tarbijale on tõepoolest tagatud varustuskindlus, põllumajandustoodete hinnad püsivad stabiilsena ja on kaitstud maailmaturu kõikumiste eest. Ühist põllumajanduspoliitikat rahastatakse Euroopa Põllumajanduse Arendus- ja Tagatisfondist (EAGGF) ning Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD).

Kuid ühisest põllumajanduspoliitikast sai omaenda edu ohver. Tootmine kasvas kiiremini kui tarbimine ning pani raske koorma ELi eelarvele. Olukorra muutmiseks tuli põllumajanduspoliitika eesmärgid uuesti määratleda. Reform on hakanud vilja kandma: tootmist on kärbitud.

Talupidajate ülesanne on nüüd alal hoida teatavas mahus tootmist kõigis piirkondades ja säilitada Euroopa maastikuline mitmekesisus. See mitmekesisus ning maaelust lugupidamine – inimese ja maa harmooniline seos – on oluline osa Euroopa identiteedist. Euroopa põllumajandusel on ka tähtis roll kliimamuutuse vastu võitlemisel, eluslooduse kaitsmisel ja maailma rahvastiku toitmisel.

ELi esindaja rahvusvahelistel läbirääkimistel Maailma Kaubandusorganisatsioonis WTOs on Euroopa Komisjon. EL soovib, et WTO pööraks rohkem tähelepanu toidu kvaliteedile, ettevaatusprintsibile („parem karta kui kahetseda”) ja loomade heaolule.

Põllumajandus peab meid varustama kvaliteetse ja ohutu toiduga.

Euroopa Komisjon peab ühise põllumajanduspoliitika prioriteetideks järgmisi eesmärgi: muuta Euroopa põllumajandus säästvaks, tagada põllumajandustöötajatele piisav kaitse turgude muutlikkuse vastu, säilitada bioloogiline mitmekesisus ja kaitsta kohaliku ja piirkondliku eripära tooteid.

Euroopa Liit on reforminud kalanduspoliitikat. Reformi põhieesmärk oli säilitada kalavarud (nt harilik tuun kui ohustatud liik), vähendada kalalaevastikku ning anda rahalist abi kalapüügisektorist lahkuvatele inimestele.

C) SOTSIAALNE MÕÕDE

Euroopa Liidu sotsiaalpoliitika eesmärk on tasandada kõige silmatorkavamad ebavõrdsust Euroopa ühiskonnas. 1961. aastal loodi Euroopa Sotsiaalfond (ESF), et toetada uute töökohtade loomist ning aidata töötajaid ühest valdkonnast ja/või piirkonnast teise liikumisel.

Rahaline abi ei ole ainus vahend, mille varal Euroopa Liit püüab muuta Euroopa sotsiaalset olukorda. Abi üksi ei suuda lahendada kõiki majanduslikust allakäigust või piirkonna mahajäämusest tekkinud probleeme. Majanduskasv peaks eelkõige kaasa tooma sotsiaalse arengu. Seda peavad toetama ka seadused, mis tagavad minimaalsed kodanike põhiõigused. Mõned neist on sätestatud aluslepingutes, näiteks meeste ja naiste õigus saada võrdse töö eest võrdset tasu. Teised sisalduvad töökaitsealastes direktiivides (töötervishoid ja tööohutus) ning olulistest ohutusstandardites.

Sotsiaalsete põhiõiguste harta, mis sai 1997. aastal asutamislepingu lahutamatuks osaks, sätestab kõigi Euroopa Liidu töötajate õigused: vaba liikumine, õiglane töötasu, paremad töötingimused, sotsiaalkaitse, ühinemisõigus ja ühislääbirääkimiste pidamise õigus, õigus kutseõppele, naiste ja meeste võrdne kohtlemine, töötaja teavitamis-, osalemis- ja ärakuulamisõigus: tervis ja ohutus tööl ning laste, eakate ja puuetega inimeste kaitse.

III. Euroopa eest tasumine: Euroopa Liidu eelarve

Oma poliitika rahastamiseks on Euroopa Liidul aastaeelarve, mille suurus 2014. aastal on üle 142 miljardi euro. See on 1,06% kõikide liikmesriikide rahvamajanduse kogutulust.

Eelarvet rahastatakse ELi omavahenditest. ELi omavahendid saadakse peamiselt järgmistest allikatest:

- ELi imporditud toodete tollimaksud, sealhulgas põllumajandusmaksud;
- teatav protsent ELis kaupadele ja teenustele kehtestatud käibemaksust;
- liikmesriikide sissemaksed vastavalt nende jõukusele.

Kulude jaotus 2014. aasta eelarve näitel:

- arukas ja kaasav majanduskasv: sh struktuurifondid, Ühtekuuluvusfond, teadusuuringute programmid ning üleeuroopalised transpordi- ja energiavõrgud – 64 miljardit eurot;
- loodusvarad: peamiselt põllumajandus, maaelu arendamine ja keskkond – 60 miljardit eurot;
- turvalisus ja kodakondsus (vt 10. peatükk) – 2 miljardit eurot;
- EL kui partner globaalsel tasandil (abi, kaubandus jne) – 8 miljardit eurot;
- halduskulud – 8 miljardit eurot.

Iga aastaeelarve on osa seitsmeaastasest eelarvetsüklist, mida nimetatakse mitmeaastaseks finantsraamistikuks. Finantsraamistiku koostab Euroopa Komisjon ja liikmesriigid peavad selle ühehäälselt heaks kiitma, samuti räägitakse see läbi Euroopa Parlamendiga, kes peab andma oma nõusoleku. 2014.–2020. aasta finantsraamistik määrati kindlaks 2013. aastal. Võrreldes eelmise perioodiga (2007–2013) vähendati uues finantsraamistikus kulusteks ette nähtud vahendeid 3%.

Uue kulutuste kava abil püütakse suurendada majanduskasvu ja edendada uute töökohtade loomist, toetada keskkonnasõbralikumat põllumajandust ning kujundada Euroopa keskkonnateadlikumaks ja aidata tal tõusta rahvusvaheliselt silmapaistvamale kohale. Rohkem rahalisi vahendeid suunatakse teadusuuringutesse ja innovatsiooni, haridusse ja koolitusse ning välissuhete edendamisse. Kuritegevuse ja terrorismiga võitlemiseks ning rände- ja varjupaigapoliitika edasiarendamiseks on ette nähtud spetsiaalsed vahendid. Kliimapolitiika eelarve moodustab eeldatavasti vähemalt 20% ELi 2014.–2020. aasta kulutustest.

KES MIDA TEEB? KUIDAS ON VASTUTUS JAGATUD ELI JA LIIKMESRIIKIDE VAHEL?

ELI AINUPÄDEVUS

- ▶ tolliliit
- ▶ ühtse turu konkurentsieeskirjad
- ▶ euroala riikide rahanduspoliitika
- ▶ mere bioloogiliste ressursside säilitamine ühise kalanduspoliitika raames
- ▶ ühine kaubanduspoliitika
- ▶ rahvusvahelise lepingu sõlmimine ELi õigusaktides sätestatud juhul

ELI JA LIIKMESRIIKIDE ÜHINE VASTUTUS

- ▶ ühtne turg
- ▶ sotsiaalpoliitika aspektid (vastavalt Lissaboni lepingule)
- ▶ majanduslik ja sotsiaalne ühtekuuluvus
- ▶ põllumajandus ja kalandus, v.a mere bioloogiliste ressursside säilitamine
- ▶ keskkond
- ▶ tarbijakaitse
- ▶ transport
- ▶ üleeuroopalised võrgud
- ▶ energeetika
- ▶ vabadusel, turvalisusel ja õigusel põhineva ala rajamine
- ▶ ühiste julgeolekuküsimuste teatavad aspektid, mis seonduvad inimeste tervisega (vastavalt Lissaboni lepingule)
- ▶ teadusuuringud, tehnoloogia areng ja kosmoseuuringud
- ▶ arengukoostöö ja humanitaarabi

LIIKMESRIIKIDE VASTUTUS; EL VÕIB TOETADA VÕI KOORDINEERIDA

- ▶ inimeste tervise kaitse ja parandamine
- ▶ tööstus
- ▶ kultuur
- ▶ turism
- ▶ haridus, kutseharidus, noorsootöö, sport
- ▶ kodanikukaitse
- ▶ halduskoostöö

6. Ühtne turg

- ▶ Üks Euroopa Liidu suuremaid saavutusi on ühtne turg. Järk-järgult on kõrvaldatud kaubanduse ja vaba konkurentsi piirangud liikmesriikide vahel ning see on aidanud kaasa elatustaseme tõusule.
- ▶ Ühtsest turust ei ole veel kujunenud ühtset majandust: mõnda majandussektorit (nt üldist majandushuvi pakkuvad teenused) reguleerivad veel siseriiklikud seadused. Teenuste osutamise vabadus on kasulik, sest see hoogustab majandustegevust.
- ▶ 2008. aastal alguse saanud finantskriisi tulemusena muutis EL oma finantsalased seadused karmimaks.
- ▶ Aastate jooksul on ELis välja töötatud terve rida poliitilisi meetmeid (transpordi, konkurentsi jne alal), mis aitavad tagada, et ühtse turu avanemisest saaksid kasu võimalikult paljud ettevõtted ja tarbijad.

I. 1993. aasta eesmärgi saavutamine

A) ÜHTSE TURU PIIRANGUD

1957. aasta leping, millega asutati Euroopa Majandusühendus (EMÜ), võimaldas kaotada tollitõkkes liikmesriikide vahelt ja kehtestada ühtsed tollitariifid väljastpoolt EMÜd pärit kaupadele. See eesmärk saavutati 1. juuliks 1968.

Tollimaksud on siiski ainult üks proteksionismi aspekte. 1970ndatel aastatel takistasid ühisturu täielikku toimimist muud kaubandustõkkes. Inimeste, kaupade ja kapitali vaba liikumist takistasid tehnilised normid, tervishoiu- ja ohutusnõuded, töövahetuse piirangud ning teatavatel kutsealadel töötamise õigust reguleerivad siseriiklikud õigusaktid.

B) 1993. AASTA EESMÄRK

1985. aasta juunis avaldas komisjon toleaege presidendid Jacques Delors'i juhtimisel valge raamatu, kus esitati kava kaotada seitsme aasta jooksul kõik EMÜ piires liikumist takistavad füüsilised, tehnilised ja maksudega seotud tõkkes. Sellega sooviti ergutada tööstuse ja kaubanduse kasvu ühtsel turul – ulatuslikus ühtses majanduspiirkonnas, mis on võrreldav Ameerika Ühendriikidega.

Liikmesriikide valitsuste läbirääkimiste tulemusena sündis uus leping – ühtne Euroopa akt, mis jõustus 1987. aasta juulis. Akti sätted hõlmavad järgmist:

- EMÜ volituste laiendamine teatavates poliitikavaldkondades (sotsiaalpoliitika, teadusuuringud ja keskkond);
- ühtse turu loomine aastaks 1992;
- häälteenamuse nõude sagedasem kasutamine ministrite nõukogus, et lihtsustada otsuste tegemist ühtset turgu puudutavates küsimustes.

II. Ühtse turu areng

A) FÜÜSILISED TÕKES

Kaupade ja inimeste kontroll Euroopa Liidu sisepiiridel on kaotatud, kuid politsei teeb siiski pistelist kontrolli kuritegevuse ja narkootikumide leviku vastu võitlemise raames.

1985. aasta juunis sõlmisid viis ELi kümnest liikmesriigist Schengeni lepingu, mille alusel nende riikide politseijõud otsustasid alustada koostööd. Loodi ühtne varjupaiga- ja sisserändepoliitika. See võimaldas täielikult lõpetada inimeste kontrollimise Schengeni riikide sisepiiridel (vt 10. peatükk „Vabadusel, turvalisusel ja õigusel põhinev Euroopa“). Praegu kuulub Schengeni alasse 26 Euroopa riiki, millest neli ei ole ELi liikmed – Island, Liechtenstein, Norra ja Šveits.

B) TEHNILISED TÕKES

ELi liikmesriikide vahel kehtib siseriiklike eeskirjade vastastikuse tunnustamise kokkulepe enamiku toodete müügi kohta. Pärast Euroopa Kohtu otsust Cassis de Dijon'i kohtuasjas 1979. aastal peab igat ühes liikmesriigis seaduslikult toodetud ja müügil olevat toodet saama viia teiste liikmesriikide turule.

Teenuste sektoris ELi riigid kas tunnustavad üksteise siseriiklike eeskirju või koordineerivad neid, et lubada töötamist teatavatel kutsealadel, nagu õigus, meditsiin, turism, pangandus või kindlustus. Sellest hoolimata ei saa inimesed veel täiesti vabalt liikuda. Vaatamata 2005. aasta direktiivile kutse kvalifikatsioonide tunnustamise kohta leidub ikka veel tõkkes, mis takistavad inimeste liikumist ühest ELi liikmesriigist teise või mõnda liiki töö tegemist teises liikmesriigis. Siiski saavad kvalifitseeritud inimesed (juristid või arstid, ehitajad või torulukksepad) järjest lihtsamini mis tahes paigas Euroopa Liidus oma erialal töötada.

Telekommunikatsioonide turu avamisega vähendas EL tugevasti kulusid.

© Rolf Bruderer/Corbis

Euroopa Komisjon on astunud vajalikke samme töötajate liikuvuse parandamiseks ja eelkõige selleks, et ühes liikmesriigis omandatud haridust tõendavaid dokumente ja kvalifikatsiooni tunnustataks kõikides teistes liikmesriikides.

C) MAKSUTÖKKED

Maksutökked on vähenenud tänu siseriiklike käibemaksumäärade osalisele ühtlustamisele, milles ELi liikmesriigid peavad omavahel kokku leppima. Lisaks jõustus 2005. aasta juulis ELi liikmesriikide ja mõnede teiste riikide (sealhulgas Šveitsi) vaheline kokkulepe investeringutelt teenitava tulu maksustamise kohta.

D) RIIGIHANKELEPINGUD

Riigihankelepingud on nüüd avatud kõigile pakkujatele Euroopa Liidust ega olene lepingu sõlmijast. See saavutati tänu paljude sektorite, sealhulgas vee-, energeetika- ja telekommunikatsioonisektori teenuseid, tarneid ja ehitustöid käsitlevate ELi direktiivide vastuvõtmisele.

Ühtne turg toob kasu kõigile tarbijatele. Näiteks alandas siseriiklike teenusteturude avamine telefonikõnede hinda murdosani sellest, mis see oli kümme aastat tagasi. Konkurentsi survele on Euroopas märkimisväärselt langenud lennupiletite hinnad.

III. Käimasolev töö

A) FINANTSTEENUSED

USA riskantsete hüpoteeklaenude kriisi järellainetusena raputas 2008. aastal maailma pangandus- ja majandussüsteeme võimas finantskriis, mis tõukas Euroopa Liidu 2009. aastal langusesse. Osana oma püüetest kriisiga toime tulla otsustas liit reformida oma finantssüsteemi, et muuta see läbipaistvamaks ja

usaldusväärsemaks. Asutati üleeuroopalised pangandusjärelvalve asutused. Uute ELi eeskirjadega nähakse ette pangadeposiitide parem kaitse, suurendatakse kapitalisummat, mis peab pankadel olema parema stabiilsuse saavutamiseks, reguleeritakse keeruliste finantstoodete pakkumist ja piiratakse pankade juhatuse liikmete lisatasusid.

B) PIRAATLUS JA VÕLTSIMINE

ELi tooteid tuleb kaitsta piraatluse ja võltsimise eest. Euroopa Komisjoni hinnangul lähevad kõnealused kuriteod igal aastal maksma tuhandeid töökohti. Seetõttu tegelevad komisjon ja riikide valitsused autoriõiguse ja patendikaitse laiendamisega.

IV. Ühtse turu aluseks olev poliitika

A) TRANSPORT

EL on keskendunud peamiselt maismaaveoteenuste osutamise vabadusele. See tähendab veoettevõtetele vaba juurdepääsu tagamist rahvusvahelisele transporditurule ning kõigi ELi riikide veoettevõtete lubamist teiste liikmesriikide transporditurgudele. EL teeb jõupingutusi ka õiglase konkurentsi tagamiseks maanteevedude sektoris, ühtlustades näiteks eeskirju, mis käsitlevad töötajate kvalifikatsiooni, turulepääsu, ettevõtete asutamise ja teenuste osutamise vabadust, sõiduaegu ning liiklusohutust.

Õhutransport Euroopas tugines veel hiljuti riiklikele lennuettevõtjatele ja riigi omanduses olevatele lennuväljadele. Ühtne turg on seda muutnud. Kõik ELi lennuettevõtjad võivad pakkuda teenust mis tahes liinil Euroopas ja määrata hinnad oma parema äranägemise järgi. Selle tulemusena on avatud palju uusi liine ja hinnad on tugevasti langenud. Võitnud on nii reisijad kui ka lennuettevõtjad ning lennuväljade haldajad ja töötajad.

Samamoodi on reisijad saanud kasu kasvavast konkurentsist raudteevedude sektoris. Näiteks sõidavad Prantsusmaa ja Itaalia kiirraudteeliinidel 2010. aastast alates mõlema riigi rongid.

Laevandust reguleerivad ELi konkurentsieeskirjad, olenemata sellest, kas tegu on Euroopa ettevõtete või kolmanda riigi lipu all sõitvate alustega. Kõnealuste eeskirjade eesmärk on võidelda ebaõiglase hinnakujundustegevuse vastu (mugavuslipp) ja lahendada Euroopa laevaehitustööstuse probleemid.

Käesoleva sajandi algusest peale on Euroopa Liit rahastanud uusi suurejoonelisi tehnoloogiaprojekte, nagu Galileo satelliitnavigatsioonisüsteem, Euroopa raudteeliikluse juhtimissüsteem ja lennuliiklussüsteemide kaasajastamise programm SESAR. Oluliselt karmimaks on muudetud maanteeliikluse ohutuseeskirjad (nt sõidukihoolduse, ohtlike kaupade veo ja liiklusohutuse osas). Tänu lennureisijate õiguste hartale ja hiljuti vastu võetud Euroopa õigusaktidele rongireisijate õiguste kohta kaitstakse paremini ka reisijate õigusi. ELis keelustatud ebatavaliste lennuettevõtjate nimekiri avaldati esimest korda 2005. aastal.

B) KONKURENTS

ELi konkurentsipoliitika olulisus seisneb mitte üksnes vaba, vaid ka õiglase konkurentsi tagamises Euroopa ühtsel turul. Konkurentsipoliitikat rakendab Euroopa Komisjon, kes koos Euroopa Kohtuga tagab, et seda ka järgitakse.

Konkurentsipoliitika eesmärk on võidelda kartellikokkulepete, riigiasutustelt saadava abi või ebaõiglase monopolide vastu, mis moonutavad konkurentsi ühtsel turul.

Asjaomased ettevõtted või asutused peavad teatama Euroopa Komisjonile igast asutamislepingu kohaldamisalasse kuuluvast kokkulepest. Komisjon võib konkurentsieeskirju rikkunud või kokkulepest teatamata jätnud ettevõttele määrata trahvi, nagu toimiti Microsoftiga, kellele 2008. aastal määrati 900 miljoni euro suurune trahv.

Ebaseadusliku riigiabi andmise või sellisest abist teatamata jätmise korral võib komisjon nõuda, et abisaaja selle tagasi maksaks. Komisjonile tuleb samuti teatada ühinemis- või ülevõtmisjuhtumitest, mille tulemusel võib ettevõtte saavutada mõnel turul valitseva seisundi.

C) TARBIIJAKAITSE JA RAHVATERVIS

ELi selle valdkonna õigusaktide eesmärk on tagada kõikidele tarbijatele võrdsel tasemel finants- ja tervisekaitse, olenemata sellest, millises ELi riigis nad elavad, reisivad või teevad sisseoste. Vajadus sellise üleeuroopalise tarbijakaitse järele tõusis teravalt päevakorda seoses 1990ndate lõpus tekkinud toiduohutusriskidega, nagu nn hullulehmatõbi (veiste spongioosne entsefalopaatia). Selleks et toiduohutust käsitlevad õigusaktid põhineks kindlal teaduslikul alusel, loodi 2002. aastal Euroopa Toiduohutusamet EFSA.

Üleeuroopalist tarbijakaitset on vaja ka paljudes muudes valdkondades, mistõttu on vastu võetud arvukalt ELi direktiive kosmeetika, mänguasjade, ilutulestike jms ohutuse kohta. 1993. aastal loodi Euroopa Ravimiamet EMEA, mille ülesandeks on tegeleda meditsiinitoodete Euroopa turule lubamise taotlustega. Euroopa Ravimiameti loata ei või ELis ühtki ravimit turustada.

ELi meetmed hõlmavad ka tarbijate kaitsmist vale ja eksitava reklaami, puudusega toodete ja kuritarvituste eest sellistes valdkondades nagu tarbijakrediit, postimüük või internetimüük.

© Image Broker/Belga

Uued ELi majandus- ja finantsjuhtimise eeskirjad on aidanud korrastada ja tugevdada pangandussektorit.

7. Euro

- ▶ Euro on ühisraha, mille on võtnud käibele 18 riiki Euroopa Liidu 28st liikmesriigist. 1999. aastal võeti euro kasutusele sularahata tehingutes ning 2002. aastal, kui käibele tulid euro pangatähed ja mündid, ka kõikide maksete tegemisel.
- ▶ Kõik uued liikmesriigid on oodatud euroalaga ühinema, niipea kui nad on täitnud vajalikud tingimused. Aja jooksul peaksid kõik ELi riigid euroalaga ühinema.
- ▶ Euro annab tarbijatele Euroopas suured eelised. Reisimisel jääb ära valuuta vahetamisega seotud kulu ja ebamugavused. Sisseoste tehes saab eri riikide hindu otse võrrelda. Hinnad püsivad stabiilsena tänu Euroopa Keskpankale, kelle kohustuseks on seda stabiilsust säilitada. Eurost on USA dollari kõrval saanud ka oluline reservvaluuta. Hiljutises finantskriisis hoidis ühisraha euroala riikides ära konkureeriva devalveerimise ning kaitses spekulantide rünnakute eest.
- ▶ Mõne liikmesriigi majanduse struktuuriline nõrkus võib spekulatiivsetele rünnakutele tõepoolest heaks sihtmärgiks osutada. Vastumeetmena võttis EL kasutusele solidaarsusvahendid, mis on aidanud enamikul võlgadesse sattunud valitsustel kriisiga toime tulla. Tulevikus saab määravaks, kuidas saavutada sidusamat koordineerimist ja suuremat majanduslikku solidaarsust liikmesriikide vahel, kes peavad oma riigi rahandust mõistlikult juhtima ja eelarvepuudujääki vähendama.

I. Kuidas tekkis euro

A) EUROOPA RAHASÜSTEEM

1971. aastal otsustasid Ameerika Ühendriigid lõpetada dollari ja kulla ametliku hinna sidumise fikseeritud kursiga, mis oli pärast teist maailmasõda taganud rahalise stabiilsuse maailmas. Sellega kaotati fikseeritud vahetuskursside süsteem. EMÜ riikide keskpankade juhid otsustasid määrata oma valuutade vahetuskursi kõikumise ülempiiriks 2,25%, pannes seega aluse Euroopa rahasüsteemile (EMS), mis hakkas toimima märtsis 1979.

B) RAHASÜSTEEMIST RAHALIITU

1989. aasta juunis Madridis toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumisel võtsid liikmesriikide juhid vastu majandus- ja rahaliidu loomise kolmeetapilise kava. See sai üheks osaks 1991. aasta detsembris Euroopa Ülemkogu poolt vastu võetud Maastrichti lepingust, millega loodi Euroopa Liit.

II. Majandus- ja rahaliit (EMU)

A) KOLM ETAPPI

Esimene etapp, mis algas 1. juulil 1990. aastal, hõlmas:

- kapitali vaba liikumist Euroopa Liidus (valuutakontrolli kaotamine);
- struktuurifondide vahendite suurendamist, et hoogustada tegevust Euroopa piirkondade vahelise ebavõrdsuse kõrvaldamiseks;
- majanduslikku lähenemist liikmesriikide majanduspoliitika mitmepoolse järelevalve kaudu.

Teine etapp algas 1. jaanuaril 1994. aastal. Selles etapis nähti ette:

- Euroopa Rahainstituudi (EMI) loomine Frankfurdis; EMI koosseisu kuulusid ELi liikmesriikide keskpankade juhid;
- liikmesriikide keskpankade sõltumatuse saavutamine (või säilitamine);
- eeskirjade kehtestamine riikide eelarvepuudujäägi vähendamiseks.

Kolmandas etapis sündis euro. Euro võeti ühisrahana järk-järgult kasutusele 1. jaanuarist 1999 kuni 1. jaanuarini 2002. Euroalas osalesid Austria, Belgia, Hispaania, Iirimaa, Itaalia, Kreeka, Luksemburg, Madalmaad, Prantsusmaa, Portugal, Saksamaa ja Soome. EMI kohustused võttis üle Euroopa Keskpank, kes hakkas korraldama rahapoliitikat, mida tollest hetkest uues vääringus määratleti ja rakendati.

Kolm riiki – Taani, Rootsi ja Ühendkuningriik – otsustasid eurot selle loomise hetkel poliitilistel ja tehnilistel põhjustel mitte käibelevõtta. Sloveenia ühines euroalaga 2007. aastal, seejärel Küpros ja Malta 2008. aastal, Slovakkia 2009. aastal, Eesti 2011. aastal ja Läti 2014. aastal.

Seega hõlmab euroala 18 ELi riiki ja kõik uued riigid võivad ühineda, niipea kui nad on täitnud vajalikud tingimused.

B) LÄHENEMISKRITEERIUMID

Euroalaga ühinemiseks peab ELi liikmesriigil olema täidetud järgmised viis lähenemiskriteeriumi:

- **hinnastabiilsus:** inflatsioonitase ei tohi ületada kolme kõige väiksema inflatsiooniga liikmesriigi keskmist inflatsioonitaset rohkem kui 1,5%;
- **intressimäärad:** pikaajalised intressimäärad ei tohi erineda kolme kõige madalama intressimääraga liikmesriigi keskmisest intressimäärast rohkem kui 2%;
- **eelarvepuudujääk:** liikmesriigi eelarvepuudujääk ei tohi ületada 3% SKPst;
- **riigivõlg:** ei tohi ületada 60% SKPst;
- **vahetuskursi stabiilsus:** kahe viimase aasta vahetuskursid peavad jääma lubatud kõikumise piiresse.

C) STABIILSUSE JA KASVU PAKT

1997. aasta juunis Amsterdams võttis Euroopa Ülemkogu vastu stabiilsuse ja kasvu pakti. Sellega kohustuti tagama eelarve stabiilsus ja nähti ette trahvi määramise võimalus igale euroala riigile, kelle eelarvepuudujääk ületas 3% SKPst. Pakti tugevdati 2011. aastal ja selle tugevdamist jätkati 2012. aastal, mil 25 ELi riigi valitsused kirjutasid alla rahvusvahelisele lepingule pealkirjaga „Majandus- ja rahaliidu stabiilsuse, koordineerimise ja juhtimise leping”. Lepingut tuntakse ka fiskaalkokkuleppe nime all ja sellega kohustatakse osalisriike võtma siseriiklikusse õigusesse üle tasakaalus eelarve nõude.

D) EURORÜHM

Eurorühma kuuluvad euroala riikide rahandusministrid, kes saavad kokku, et koordineerida euroala riikide majanduspoliitikat ning jälgida eelarve- ja finantspoliitikat. Eurorühm esindab eurot rahvusvahelistel rahandusfoorumitel. Lissaboni lepinguga anti eurorühmale ametlik staatus. Jaanuaris 2013 valiti eurorühma presidendi ametikohale kaheks ja pooleks aastaks Madalmaade rahandusminister Jeroen Dijsselbloem.

E) MAKROMAJANDUSLIK LÄHENEMINE ALATES 2008. AASTAST: FINANTSKRIISI MÕJU

2008. aasta finantskriis kasvatas enamikus ELi riikides märkimisväärselt riigivõlga. Tänu eurole suudeti kõige nõrgema majandusega riikides kriisile ja spekulantide rünnetele vastu pannes siiski vältida devalveerimisohtu.

Kriisi alguses tekkisid paljudel pankadel finantsprobleemid ning riikide valitsused olid sunnitud neid päästma. See omakorda suurendas riikide valitsemissektori võlga. Seejärel koonduski kogu tähelepanu valitsemissektori võlgadele, kuna talvel 2009–2010 kannatasid mõned suure võlakoorma ning süveneva eelarvepuudujäägiga riigid eriti tugevalt. Seepärast võtsid ELi juhid kasutusele Euroopa stabiilsusmehhanismi (ESM). Selle „finantstulemüüri“ raames on võimalik anda euroala riikide tagatud vahenditest laene kokku 500 miljardi euro ulatuses ja selle eesmärk on tagada euroala finantsstabiilsus. Aastatel 2010–2013 sõlmisid mitmesuguste ELi asutuste ja Rahvusvahelise Valuutafondiga (IMF) kokkulepped finantsabi saamiseks viis riiki – Kreeka, Iirimaa, Portugal, Hispaania ja Küpros. Kokkuleppeid on kohandatud riikide konkreetsele olukorrale, ent enamasti sisaldavad need sätteid reformide kohta, mis tuleb ellu viia avaliku sektori tõhususe suurendamiseks nendes riikides. 2013. aasta lõpus jõudis makromajandusliku kohandamisprogrammi rakendamise esimesena edukalt lõpule Iirimaa, kes võib nüüd taas laenata raha otse kapitaliturgudel.

Ühe kriisile reageerimise vahendina kasutasid ELi liikmesriigid ja institutsioonid ka Lissaboni lepingu sätteid, mille eesmärk on tugevdada ELi majanduse juhtimist: liikmesriikide eelarvekavad arutatakse enne nende vastuvõtmist läbi, riikide majandusolukorda jälgitakse järjepidevalt ning konkurentsivõime eeskirjad muudetakse rangemaks ja neile riikidele, kes rikuvad finantseeskirju, kehtestatakse sanktsioonid. Selline protsess toimub iga aasta esimesel kuuel kuul ja kannab Euroopa poolaasta nime.

Seega tuleb Euroopa Liidul finants- ja majanduselu globaalsete muutustega toime tulekuks rakendada karmimaid meetmeid ja tagada, et liikmesriigid haldaksid oma eelarvet vastutustundlikult ja toetaksid üksteist ka rahaliselt. See on ainus viis, kuidas liikmesriigid saavad säilitada ühisraha euro usaldusväärsust ning üheskoos lahendada globaliseerumisega kaasnevaid majandusprobleeme. Riikide majandus- ja sotsiaalpoliitika koordineerimise tähtsust rõhutavad nii komisjon kui ka Euroopa Parlament, sest pikas perspektiivis püsib Euroopa ühisraha elujõulisena üksnes siis, kui leitakse sobiv vorm majanduse ühiseks juhtimiseks.

8. Teadmised ja innovatsioon

Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärk on:

- ▶ *vastuseks globaliseerumisele ja majanduskriisile muuta Euroopa majandus uuesti konkurentsivõimeliseks (telekommunikatsioon, teenused, energeetika ja uus keskkonnasäästlik tehnoloogia säästvaks arenguks);*
- ▶ *tagada:*
  - *arukas majanduskasv, mis toetub teadmistele, innovatsioonile, haridusele ja digitaalühiskonna arendamisele;*
  - *säästev majanduskasv, mis edendab ressursitõhusamat, keskkonnasäästlikumat ja konkurentsivõimelisemat majandust;*
  - *kaasav majanduskasv, mis toetab suure tööhõivega majandust, tagades sotsiaalse ja territoriaalse sidususe.*

1990ndate aastate alguses toimus kaks suurt muutust, mis hakkasid mõjutama kogu maailma ja sealhulgas ka Euroopa majandust ja igapäevaelu. Üks oli globaliseerumine, sest riigid hakkasid majanduslikult üksteisest üha rohkem sõltuma. Teine oli tehnika revolutsioon, sealhulgas interneti ning uute info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate kasutuselevõtmine.

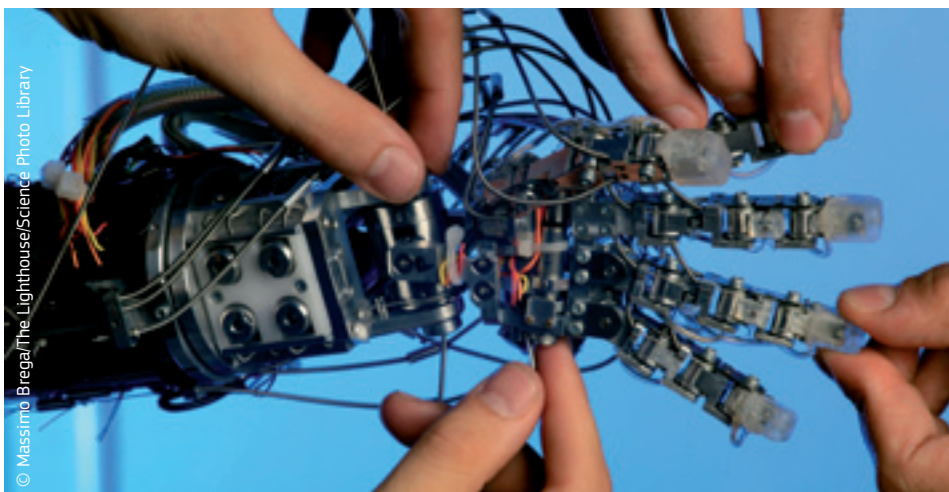
EL võttis sellele vastuseks 2000. aastal vastu strateegia, mille eesmärk oli ajakohastada Euroopa majandust. Seda protsessi nimetatakse Lissaboni protsessiks.

Hiljuti raputas maailma võimas finants- ja majanduskriis, mis tõi Euroopas kaasa tugeva majanduslanguse ja süveneva töötuse. Lissaboni protsessi järglaseks sai 2010. aastal strateegia „Euroopa 2020”, mis sisaldab hulga mitmesuguseid algatusi, mille eesmärk on suurendada Euroopa majanduste tootlikkust ja sotsiaalset ühtekuuluvust.

Uue strateegia raames on 28 ELi liikmesriiki kokku leppinud, et nad:

- annavad Euroopa Komisjonile suurema rolli protsesside kiirendamiseks, eelkõige hea tava levitamiseks Euroopas;
- kiirendavad finantsturgude ja sotsiaalkindlustussüsteemide reforme ning telekommunikatsiooni- ja energiasektori avamist konkurentsile;
- parandavad haridussüsteemi, teevad rohkem selleks, et noored tööd leiaksid, tugevdavad sidet ülikoolide ja ettevõtete vahel ning jätkavad osalemist programmides „Erasmus”, „Leonardo” ja „Erasmus Mundus”;
- kiirendavad (nt maksu- ja sotsiaalkindlustussüsteemide ühtlustamise teel) Euroopa teadusuuringute „ühtse turu” loomist, mis võimaldab teadlaste, teadmiste ja tehnoloogia vaba liikumist Euroopas;
- suurendavad kulutusi teadusuuringutele ja innovatsioonile kuni 3%ni SKPst (sellise eesmärgi on püstitanud ka USA).

Euroopa Ülemkogu tuleb igal kevadel kokku, et vaadata läbi selle strateegia rakendamise edusammud.

9. Mis tähendab olla Euroopa kodanik?

- ▶ Euroopa Liidu kodanikud saavad reisida, elada ja töötada kõikjal ELis.
- ▶ EL toetab ja rahastab programme, eriti hariduse ja kultuuri valdkonnas, lähendades seeläbi ELi kodanikke.
- ▶ Euroopa Liitu kuulumise tunne saab tekkida järk-järgult, kui ELi saavutused muutuvad käegakatsutavaks ning inimestele selgitatakse paremini, mida EL nende heaks teeb.
- ▶ Inimesed tunnustavad ühtse Euroopa identiteedi sümboleid, nagu ühisraha, Euroopa lipp ja hümn.
- ▶ On kujunemas nn Euroopa avalikkus, mille ilminguks on üleeuroopalised poliitilised fraktsioonid. Kodanikud hääletavad iga viie aasta järel uue Euroopa Parlamendi koosseisu valimistel, parlament omakorda hääletab ametisse uue Euroopa Komisjoni.

Euroopa Liidu kodakondsus on sätestatud Euroopa Liidu lepingus: „Iga isik, kellel on mõne liikmesriigi kodakondsus, on liidu kodanik. Liidu kodakondsus täiendab, kuid ei asenda liikmesriigi kodakondsust.” (Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 20 lõige 1). Kuid mida tähendab ELi kodakondsus tegelikkuses?

I. Reisimine, elamine ja töötamine Euroopas

Kui oled ELi kodanik, on Sul õigus reisida, elada ja töötada kõikjal Euroopa Liidus.

Kui oled lõpetanud kolm või rohkem aastat kestva ülikoolikursuse, tunnustatakse Sinu kvalifikatsiooni kõikides ELi riikides, sest ELi liikmesriigid usaldavad üksteise haridus- ja koolitussüsteemide kvaliteeti.

Võid töötada tervishoiu, hariduse ja muude avalike teenuste (v.a politsei, relvajõud jne) valdkonnas mis tahes riigis Euroopa Liidus. Tõepoolest, mis olekski loomulikum, kui värvata Suurbritannia õpetaja inglise keele õpetajaks Roomas või julgustada Belgia ülikooli lõpetanud noort konkureerima riigiteenistuja ametikohale Prantsusmaal?

Enne ELi piires reisima asumist saad oma riigi vastavast ametiasutusest taotleda Euroopa haigekassakaardi, mis aitab katta Sinu ravikulud, kui haigestud teises liikmesriigis.

II. Kuidas saad kodanikuna oma õigusi kasutada

Euroopa Liidu kodanikuna ei ole Sa pelgalt töötaja või tarbija – Sul on ka konkreetsed poliitilised õigused. Maastrichti lepingu jõustumisest alates on Sul kodakondsusest olenemata õigus hääletada ja kandideerida oma elukohariigis korraldatavatel kohalikel valimistel ja Euroopa Parlamendi valimistel.

© Christophe Vander Eecken/Reporters

Eurooplased võivad otsustada elada ja töötada mis tahes ELi riigis.

Üks Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatud peamisi õigusi on õigus sobitada kokku pere- ja tööelu.

© Oceanphoto

Alates detsembrist 2009 (pärast Lissaboni lepingu jõustumist) on Sul ka õigus pöörduda komisjoni poole seadusandliku algatusega, tingimusel et Sinu pöördumisele on alla kirjutanud vähemalt miljon inimest võimalikult paljudest ELi riikidest.

III. Põhiõigused

Euroopa Liidu pühendumist kodanike õiguste kaitsele väljendati selgelt Nice'is 2000. aasta detsembris, kui Euroopa Ülemkogu kuulutas pidulikult välja **Euroopa Liidu põhiõiguste harta**. Harta koostas liikmesriikide parlamentide esindajatest, Euroopa Parlamendi liikmetest, liikmesriikide valitsuste esindajatest ja Euroopa Komisjoni liikmest koosnev konvent. Kuue jaotise – väärikus, vabadused, võrdsus, solidaarsus, kodanike õigused, õigusemõistmine – 54 artiklis on sätestatud Euroopa Liidu põhiõigused ja ELi kodanike kodaniku-, poliitilised, majanduslikud ja sotsiaalsed õigused.

Avaartiklid käsitlevad inimväärikust, õigust elule, isikupuutumatusse ning sõna- ja südametunnistuse vabadusele. Solidaarsust käsitlevas jaotises on uuenduslikult ühendatud sotsiaalsed ja majanduslikud õigused, näiteks:

- õigus streikida;
- töötajate õigus olla informeeritud ja ära kuulatud;
- perekonna- ja tööelu kokkusobitamise õigus;
- õigus tervishoiule, sotsiaalkindlustusele ja sotsiaalabile kogu Euroopa Liidus.

Hartas propageeritakse ka meeste ja naiste vahelist võrdõiguslikkust ning käsitletakse muid õigusi, näiteks isikuandmete kaitset, eugeeniliste toimingute ja inimese reproduktiivse kloonimise keeldu, laste ja eakate õigusi ning õigust heale haldusele.

1. detsembril 2009. aastal jõustunud Lissaboni leping annab hartale aluslepingutega samaväärse õigusliku jõu, nii et ka hartale võib Euroopa Liidu kohtule hagi esitamisel toetuda. (Siiski sisaldab harta protokoll selle rakendamise kohta Poolas ja Ühendkuningriigis; see hakkab hiljem kehtima ka Tšehhi Vabariigi suhtes.)

Lisaks on Lissaboni lepingu artiklis 6 sätestatud õiguslik alus ELi ühinemiseks Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga. Seega tekib olukord, kus konventsioon, millele seni ELi aluslepingutes üksnes viidati, omandab ELi riikides seadusjõu, tagades seeläbi inimõiguste parema kaitse Euroopa Liidus.

IV. Euroopa tähendab haridust ja kultuuri

Ühtekuuluvuse ja ühise saatuse jagamise tunnet ei saa kunstlikult luua. See saab tekkida ainult kultuuride vastastikuse tunnustamise läbi ja seetõttu tuleb Euroopas keskenduda mitte ainult majandusele, vaid ka haridusele, kodakondsusele ja kultuurile.

EL ei kirjuta ette, kuidas korraldada kooli- ja hariduselu või milline peab olema õppekava; neid küsimusi lahendatakse riiklikul ja kohalikul tasandil. Kuid EL korraldab programmi „Erasmus+” raames haridusteemalisi vahetusprogramme, mille raames noored saavad minna välismaale praktikale või õppima, omandada uusi keeli ja osaleda teiste riikide koolide ja kolledžite ühisüritustel. 2014.–2020. aastal saab sellist toetust eeldatavasti üle 4 miljoni inimese.

Euroopa riigid teevad Bologna protsessis osaledes koostööd Euroopa kõrgharidusruumi loomiseks. See tähendab näiteks, et kõikides protsessis osalevate riikide ülikoolides läbitud kursuste tulemusena omandatud kraade (bakalaureus, magister ja doktor) saab omavahel võrrelda ja selle alusel tunnustada.

Kultuuri valdkonnas toetatakse ELi programmi „Loov Euroopa” raames eri riikide telesaadete ning filmitegijate, tootjate, ringhäälinguorganisatsioonide ja kultuuriasutuste vahelist koostööd. See aitab toota rohkem Euroopa telesaateid ja filme, aidates seeläbi kaasa tasakaalu saavutamisele Euroopa ja Ameerika toodangu vahel.

Üks Euroopa olulisi eripärasid on keeleline mitmekesisus ja selle säilitamine on ELi jaoks tähtis eesmärk. Mitmekeelsus on kindlasti Euroopa Liidu igapäevaste toimingute pärisosa. ELi õigusaktid peavad olema kättesaadavad 24 ametlikus keeles ja igal parlamendisaadikul on aruteludes õigus kasutada oma riigikeelt.

V. Ombudsman ja Sinu õigus esitada petitsioone parlamendile

Et tuua Euroopa Liit oma kodanikele lähemale, loodi Euroopa Liidu lepinguga ombudsmani ametikoht. Euroopa Parlament nimetab ombudsmani, kes on ametis parlamendi volituste kehtivuse ajal. Ombudsman uurib ELi institutsioonide ja asutuste vastu esitatud kaebusi. Kaebuse võib esitada ELi kodanik ja iga muu isik, kes elab ELis, või organisatsioon, mis asub ELi riigis. Ombudsman püüab leida kaebuse esitajat ning asjaomast institutsiooni või asutust rahuldava lahenduse.

Igal mis tahes ELi liikmesriigis elaval isikul on õigus esitada petitsioone Euroopa Parlamendile. See on veel üks oluline ELi institutsioone ja üldsust ühendav seos.

VI. Kuuluvustunne

Euroopa kodaniku idee on väga uus. Mõned ühtset Euroopat esindavad sümbolid on juba olemas, näiteks Euroopa pass, mis on kasutusel alates 1985. aastast. ELi juhilubasid väljastatakse kõikides liikmesriikides alates 1996. aastast. ELil on oma juhtlause „Ühinenud mitmekesisuses” ja 9. maid tähistatakse kui Euroopa päeva.

Euroopa hümn (Beethoveni „Ood rõõmule”) ja Euroopa lipp (12 kuldse tähekesega ring sinisel taustal) olid kirjas ELi konstitutsiooni kavandis 2004. aastal, kuid selle asemel vastu võetud Lissaboni lepingust jäeti need välja. Lipp ja hümn on endiselt ELi sümbolid ning liikmesriigid, kohalikud omavalitsused ja üksikisikud võivad neid soovi korral kasutada.

Euroopa Liitu kuulumist on inimestel siiski raske tajuda, kui nad ei tea, mida EL teeb, ega mõista liidu tegevuse eesmärke. ELi institutsioonid ja liikmesriigid peavad tegema palju rohkem selleks, et selgitada ELi toimimist selges ja lihtsas keeles.

Inimesed peavad samuti nägema, et ELi tegevus mõjutab tuntavalt nende igapäevast elu. Selles mõttes oli euro paberraha ja müntide kasutuselevõtmisel 2002. aastal suur tähtsus. Enam kui kaks kolmandikku ELi kodanikest teevad nüüd isikliku eelarve ja säästud eurodes. Kaupade ja teenuste hindade määramine eurodes tähendab, et tarbijad saavad otseselt võrrelda eri riikide hindu.

Enamiku ELi liikmesriikide vaheline piirikontroll on kaotatud Schengeni lepinguga ja see aitab inimestel tunda, et nad kuuluvad ühtsesse geograafilisse piirkonda.

Kuuluvustunne tekib eelkõige siis, kui tuntakse, et osaletakse isiklikult ELi otsustusprotsessides. Igal ELi täiskasvanud kodanikul on õigus hääletada Euroopa Parlamendi valimistel. See on Euroopa demokraatia õiguslik alus. Legitiimsus suureneb veelgi, kui Euroopa Parlamendile antakse suurem võim, kui riikide parlamentidel on rohkem sõnaõigust Euroopa asjades ning kui Euroopa kodanikud hakkavad rohkem osalema valitsusvälistes organisatsioonides, poliitilistes liikumistes ja üleeuroopaliste fraktsioonide loomises. Kes soovivad kaasa aidata Euroopa tuleviku kujundamisele ja panustada ELi tegevusse, saavad seda teha mitmel viisil. Näiteks on olemas internetifoorumid, kus igaüks võib kaasa lüüa Euroopa Liidu teemalistes aruteludes. Oma seisukoha saab avaldada voliniku või parlamendiliikme blogis. Samuti võib otse ühendust võtta komisjoni või parlamendiga kas interneti teel või liikmesriigis asuva esinduse kaudu (vt teavet brošüüri sisekaanel).

Euroopa Liit loodi Euroopa rahvaste hüvanguks ja Euroopa tuleviku kujundamisel peavad aktiivselt osalema inimesed kõikidelt elualadelt. ELi asutajad mõistsid seda hästi. „Me ei ühenda mitte riike, vaid inimesi,” ütles Jean Monnet 1952. aastal. Avalikkuse parem teavitamine ELiga seonduvast ja kodanike kaasamine liidu tegevusse on praegugi ELi institutsioonide olulisemaid ülesandeid.

10. Vabadusel, turvalisusel ja õigusel põhinev Euroopa

- ▶ ELi liikmesriikide vaheliste sisepiiride avamisest saavad tavainimesed märgatavat kasu, sest see võimaldab neil vabalt reisida, ilma et neid piiril kontrollitaks.
- ▶ Euroopa Liidu sisene liikumisvabadus peab siiski käima käsikäes tugevnenud kontrolliga ELi välispiiril, et tõhusalt võidelda organiseeritud kuritegevuse, terrorismi, ebaseadusliku sisserände ning inim- ja narkokaubandusega.
- ▶ ELi liikmesriigid teevad koostööd avaliku korra ja õiguskaitse tagamisel, et muuta Euroopa turvalisemaks.

Euroopa kodanikel on õigus elada vabalt kõikjal Euroopa Liidus, kartmata tagakiusamist või vägivalda. Siiski on praegu üheks eurooplaste peamiseks mureks rahvusvaheline kuritegevus ja terrorism.

Kindlasti tähendab liikumisvabadus, et kõigil inimestel peab kõikjal Euroopa Liidus olema tagatud samal tasemel kaitse ja juurdepääs õigusemõistmisele. Seepärast kujundatakse Euroopa Liidu aluslepingutesse järk-järgult tehtavate muudatuste kaudu ühtset vabadusel, turvalisusel ja õigusel põhinevat ala.

ELi tegevusulatus nendes valdkondades on aastate jooksul suurenenud. Euroopa Ülemkogu võttis vastu kolm järjestikust raamprogrammi – Tampere (1999–2004), Haagi (2005–2009) ja Stockholmi programmi (2010–2014). Tampere ja Haagi programmid keskendusid turvalisuse suurendamisele, Stockholmi programm kodanike õiguste kaitsele.

Otsuste vastvõtmine nendes valdkondades on nüüd lihtsam tänu detsembris 2009 jõustunud Lissaboni lepingule. Varem oli kogu vastutus vabadusel, turvalisusel ja õigusel põhineva ala tagamise eest

liikmesriikidel. Valitsusministrid arutasid probleeme ja tegid kokkuleppeid nõukogus, jättes komisjonile ja parlamendile üsna vähe otsustada. Lissaboni leping muutis seda tava: nüüd võetakse nõukogus otsuseid vastu enamasti kvalifitseeritud häälteenamusega ja parlament on otsustusprotsessis võrdne partner.

I. Vaba liikumine ELis; liidu välispiiride kaitsmine

Inimeste vaba liikumine Euroopa Liidu piires tekitab liikmesriikidele julgeolekuprobleeme, sest nad ei kontrolli enam ELi sisepiire. Selle kompenseerimiseks on ELi välispiiril kehtestatud täiendavad julgeolekumeetmed. Kuna ka kurjategijad kasutavad vaba liikumise võimalust Euroopa Liidu piires, peavad riikide politseijõud ja kohtud tegema koostööd, et võidelda rahvusvahelise kuritegevusega.

Elanikkonna vananemise tingimustes leevendavad tööturu ebakõlasid vajaliku kvalifikatsiooniga seaduslikud sisserändajad.

Euroopa tolliasutuste koostöö aitab vähendada inimkaubandust ja kuritegevust.

© George Steinmetz/Corbis

Üks olulisemaid samme reisijate elu kergendamiseks Euroopa Liidus tehti 1985. aastal, kui Belgia, Prantsusmaa, Saksa Föderatiivse Vabariigi, Luksemburgi ja Madalmaade valitsus sõlmisid väikeses Luksemburgi piiri äärses linnas Schengenis lepingu. Nad leppisid kokku passikontrolli kaotamises omavahelistel piiridel, kontrolli ühtlustamises ELi välispiiril ja ühtse viisapoliitika kasutuselevõtus. Seega moodustasid nad sisepiirideta ala, mida tuntakse Schengeni alana.

Schengeni kokkulepe on saanud ELi aluslepingute lahutamatuks osaks ning Schengeni ala on järk-järgult laienenud. 2013. aastal rakendati Schengeni eeskirju täielikult kõigis ELi liikmesriikides, välja arvatud Bulgaaria, Horvaatia, Iirimaa, Küpros, Rumeenia ja Ühendkuningriik. Schengeni alas on ka neli riiki, mis ELi ei kuulu – Island, Liechtenstein, Norra ja Šveits.

Pärast ELi 2004. ja 2007. aasta laienemisi sai prioriteediks ELi välispiiridel toimuva kontrolli tugevdamine. Loodi ELi amet Frontex, mis asub Varssavis ning vastutab koostöö eest välispiiride turvalisuse tagamisel. Riigid saavad laenata üksteiselt paate, helikoptereid ja lennukeid ühispatrullideks, näiteks Vahemere-äärsetes tundlikes piirkondades. EL kaalub ka Euroopa piirivalveteenistuse loomist.

II. Varjupaiga- ja sisserändepoliitika

Euroopa on uhke oma humanistliku traditsiooni üle võtta lahkelt vastu välismaalasi ning pakkuda ohu ja tagakiusamise eest põgenenutele varjupaika. Praegu siiski peavad ELi liikmesriikide valitsused lahendama probleemi, kuidas sisepiirideta piirkonnas toime tulla üha suureneva arvu seaduslike ja ka ebaseaduslike sisserändajatega.

Liikmesriikide valitsused on kokku leppinud eeskirjade ühtlustamises, et jõuda selleni, et varjupaigataolusi vaadatakse läbi ühtsete ja kogu Euroopa Liidus tunnustatud põhimõtete alusel. Vastu on võetud varjupaigataotlejate vastuvõtmise ja pagulasseisundi andmise ühised miinimumnõuded. ELi riikide koostöö edendamiseks selles valdkonnas on asutatud Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiamet, mis asub Maltal.

Viimastel aastatel on Euroopa rannikualadele saabunud suurel arvul ebaseaduslikke sisserändajaid ja selle probleemiga toimetulek on üks ELi olulisi prioriteete. Liikmesriikide valitsused teevad koostööd, et võidelda inimkaubanduse vastu ja saata ebaseaduslikud sisserändajad kodumaale tagasi. Samas paraneb seadusliku rände reguleerimine, sest on olemas ELi eeskirjad perekondade ühinemise, pikaajalise elaniku staatuse ja selliste kolmandatest riikidest pärit isikute kohta, kes soovivad Euroopas õppida või teadustööd teha.

III. Võitlus rahvusvahelise kuritegevuse ja terrorismiga

Inimkaubandusega tegelevate ja haavatavaid inimesi, eriti naisi ja lapsi, ära kasutatavate kuritegelike jõukude vastu võitlemiseks on vaja teha kooskõlastatud jõupingutusi.

Organiseeritud kuritegevus muutub üha keerukamaks ning selleks kasutatakse sageli Euroopa või rahvusvahelisi võrgustikke. Terroristlikud aktid on selgelt näidanud, et jõhkrad rünnakud võivad toimuda kõikjal maailmas.

Seetõttu loodi Schengeni teabesüsteem (SIS). See on keerukas andmebaas, mis võimaldab politseil ja kohtutel vahetada teavet inimeste kohta, kelle suhtes on välja antud vahistamiskäsk või väljaandmistootlus, ning varastatud esemete kohta, näiteks sõidukid ja kunstiteosed. Uue põlvkonna andmebaas SIS II on veelgi võimsam ja võimaldab talletada uut tüüpi andmeid.

Üks paremaid kurjategijate tabamise viise on nende ebaseaduslikult hangitud vara jälitamine. Sellel eesmärgil ning kuritegelike ja terroristlike organisatsioonide sissetulekutest ilmajätmiseks on Euroopa Liidus vastu võetud rahapesu tõkestamist käsitlevad õigusaktid.

Viimaste aastate suurim edusamm korrakaitseorganite koostöös on Haagis asuva politseinikest ja tolliametnikest moodustatud ELi organi Europol loomine. Europol võitleb mitut liiki rahvusvahelise kuritegevusega: narkokaubandus, ärandatud sõidukitega kauplemine, inimkaubandus ja ebaseaduslikud sisserändevõrgustikud, naiste ja laste seksuaalne ärakasutamine, lastepornograafia, dokumentide võltsimine, radioaktiivsete ainete ja tuumamaterjalidega kauplemine, terrorism, rahapesu ja eurode võltsimine.

IV. Euroopa õigusruumi poole

Praegu toimib Euroopa Liidus palju erinevaid õigussüsteeme, igaüks oma riigi piires. Kuid rahvusvaheline kuritegevus ja terrorism ei peatu riigipiiride ees. Seepärast vajab EL ühtset õigusraamistikku, mis reguleerib võitlust terrorismi, narkokaubanduse ja valeraha vastu, tagades kodanikele kaitse ja edendades rahvusvahelist koostööd selles valdkonnas. EL vajab ka ühtset kriminaalõigusala strateegiat, et eri riikide kohtud saaksid teha koostööd ilma kuritegude erinevatesse määratlustesse takerdumata.

Kõige ilmekam näide praktilise koostöö kohta kõnealuses valdkonnas on töö, mida teeb Eurojust, 2003. aastal Haagis asutatud koordineerimiskeskus. Selle asutuse eesmärk on aidata riikide uurimisorganitel ja prokuratuuridel teha koostööd mitut ELi liikmesriiki hõlmavate kuritegude uurimisel. Eurojustile tuginedes on võimalik luua Euroopa Prokuratuur, kui nõukogu (või vähemalt üheksa liikmesriiki) selle kasuks otsustab. Prokuratuuri ülesanne oleks uurida ELi finantshuvisid puudutavaid rikkumisi.

Piiriülese praktilise koostöö näide on ka 2004. aasta jaanuaris rakendunud Euroopa vahistamismäärus. See asendab endist aeganõudvat väljaandmismenetlust.

Tsiviilõiguse valdkonnas on Euroopa Liidus vastu võetud õigusaktid, mis hõlbustavad kohtuotsuste kohaldamist piiriülestes tsiviilasjades, nagu abielulahutus, lahuselu, laste hooldusõigus ja elatisnõuded. Eesmärk on tagada, et ühes riigis tehtud kohtuotsuseid saab täita teises riigis. ELis on kehtestatud ühtne kord, mis lihtsustab ja kiirendab piiriüleste vaidluste lahendamist väikeste ja vaidlustamata tsiviilhagide puhul, nagu võlgade sissenõudmine ja pankrot.

11. Euroopa Liit rahvusvahelisel areenil

- ▶ Euroopa Liit on rahvusvahelisel areenil mõjukam, kui ta avaldab oma seisukohti rahvusvahelistes küsimustes, näiteks kaubanduslääbirääkimistel, ühel häälel. Et seda saavutada ja parandada ELi rahvusvahelist mainet, loodi 2009. aastal Euroopa Ülemkogu presidendi amet ja määrati ametisse ELi välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja.
- ▶ Kaitse valdkonnas säilitab iga riik sõltumatuse, ükskõik kas ta on NATO liige või jääb neutraalseks. Siiski teevad ELi liikmesriigid rahuvalvemissioonidel sõjalist koostööd.
- ▶ ELil on rahvusvahelises kaubanduses määrav roll ning ta tegutseb Maailma Kaubandusorganisatsioonis selle nimel, et turud oleks avatud ja kaubandussüsteemid toimiksid eeskirju järgides.
- ▶ Aafrika on ajaloolistel ja geograafilistel põhjustel piirkond, millele EL pöörab eriti suurt tähelepanu (arenguabipoliitika, kaubandussoodustused, toiduabi ja inimõiguste edendamine).

Majanduslikust, kaubanduslikust ja rahanduslikust seisukohast on Euroopa Liidust saanud üks maailma mõjukamaid jõude. Samas on Euroopa Liitu kirjeldatud majandushiiglasest poliitilise kääbusena. See on liialdus. Euroopa Liidul on märkimisväärne mõju rahvusvahelistes organisatsioonides, näiteks Maailma Kaubandusorganisatsioonis (WTO) ja Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) eriorganites ning keskkonna- ja arenguteemalistel ülemaailmsel tippkohtumistel.

Sellest hoolimata vastab tõeale, et ELil ja tema liikmesriikidel on diplomaatia ja poliitika seisukohast veel pikk tee käia, enne kui nad saavad avaldada ühel häälel oma seisukohti maailma suurte probleemide kohta. Pealegi jääb vastutus riigi sõltumatuse nurgakivi – sõjaliste kaitseüsteemide – eest liikmesriikide valitsustele, kelle koostöö selles valdkonnas kujuneb mitmesuguste liitude, näiteks NATO raames.

I. Ühine välis- ja julgeolekupoliitika

A) EUROOPA DIPLOMAATILISE TEENISTUSE LOOMINE

Ühine välis- ja julgeolekupoliitika (CFSP) ning Euroopa julgeoleku- ja kaitsepoliitika (ESDP) määravad ELi peamised ülesanded välispoliitika valdkonnas. Kõnealused tegevuspõhimõtted sätestati Maastrichti (1992), Amsterdami (1997) ja Nice'i (2001) lepingutes. Need moodustavad ELi „teise samba”, st poliitikavaldkonna, kus meetmete võtmine otsustatakse valitsustevahelise kokkuleppega ning kus komisjonil ja parlamendil on vaid vähetähtis roll. Kõnealust valdkonda käsitlevad otsused võetakse vastu konsensuse alusel, kuigi liikmesriik võib ka hääletamisest loobuda. Kuigi Lissaboni lepingus ELi struktuuri enam ei jaotata sammasteks, käsitletakse julgeoleku- ja kaitseküsimusi endisel viisil. Küll aga muudeti nime – Euroopa julgeoleku- ja kaitsepoliitikast sai ühtne julgeoleku- ja kaitsepoliitika. Samuti hakati enam rõhutama ühise välis- ja julgeolekupoliitika tähtsust – loodi liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ametikoht.

EL korraldab tsiviiloperatsioone ja sõjalist rahuvalvet: näitena kõrval fotol piraatidevastane üksus Somaalia rannikuvetes.

© Tim Fretwell/AP

Tema ülesanne on väljendada ELi ühist seisukohta ning tegutseda ELi nimel rahvusvahelistes organisatsioonides ja konverentsidel. Teda abistavad tuhanded ELi ja liikmesriikide ametnikud, kes moodustavad Euroopa diplomaatilise teenistuse.

ELi välispoliitika põhieesmärk on tagada julgeolek, stabiilsus, demokraatia ja inimõiguste järgimine ning seda mitte üksnes lähinaabruses (nt Balkani riigid), vaid ka muudes maailma valupunktides, nagu Aafrika, Lähis-Ida ja Kaukaasia. Peamiseks töövahendiks on „pehme jõud”, mis hõlmab valimiste jälgimist kohapeal ning humanitaar- ja arenguabi. 2012. aastal annetas EL üle 1,3 miljardi euro. EL annab 60% maailma arenguabist ja aitab kõige suuremas puuduses elavates riikides võidelda vaesuse ja haiguste vastu, toita elanikkonda, hoida ära loodusõnnetusi ning tagada puhast joogivett. Samas seisab EL kindlalt selle eest, et neis riikides järgitaks õigusriigi põhimõtteid ning avataks turud rahvusvahelisele kaubandusele. Komisjon ja Euroopa Parlament jälgivad hoolikalt, et abi osutataks vastutustundlikul viisil, et seda hallataks ja kasutataks otstarbekohaselt.

Kas EL suudab ja soovib teha rohkem, kui selline pehme diplomaatia võimaldab? See on lähiaastate põhiküsimus. Liigagi tihti ei väljenda Euroopa Ülemkogu ühine seisukoht mõnes põletavas rahvusvahelises küsimuses (Lähis-Ida rahuprotsess, Iraak, terrorism, suhted Venemaaga, Iraan, Kuuba jne) muud kui vähimat, milles kokku suudeti leppida. Samal ajal jätkavad suuremad liikmesriigid omaenda diplomaatilise joone ajamist. Ent Euroopa Liitu nähakse alles siis globaalse jõuna, kui ta hakkab kõnelema ühel häälel. Kui eesmärk on ELi tõsiseltvõetavuse ja mõju kasv, tuleb majandusliku ja kaubandusliku võimsuse suurendamise kõrval pidevalt tegeleda ka ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika elluviimisega.

B) ÜHISE JULGEOLEKU- JA KAITSEPOLIITIKA KÄEGAKATSUTAVAD TULEMUSED

Alates 2003. aastast on Euroopa Liit suutnud korraldada kriisiohjamisoperatsioone, sest liikmesriigid on vabatahtlikult andnud osa oma kaitsevõimega ELi käsutusse selliste operatsioonide tarbeks.

Selliseid operatsioone haldavad poliitilis-sõjalised talitused, nagu poliitika- ja julgeolekukomitee (PSC), Euroopa Liidu sõjaline komitee (EUMC), kriisiohje tsiviilaspektide komitee (Civcom) ning Euroopa Liidu sõjaline staap (EUMS). Need talitused annavad aru nõukogule ja asuvad Brüsselis.

Kirjeldatud vahendid üheskoos moodustavadki ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika, mis võimaldab ELil täita enda seatud ülesandeid – humanitaarsed, rahutaastamis- või rahuvalvemissioonid. EL ei või oma missioonidega dubleerida NATO tegevust. Seda vältimaks sõlmisid NATO ja EL Berliin-pluss-lepped, mille kohaselt saab EL juurdepääsu NATO logistilistele ressurssidele (avastamiseks, teavitamiseks, juhtimiseks ja transpordiks).

Alates 2003. aastast on Euroopa Liit korraldanud 30 tsiviil- ja sõjalist missiooni. Esimene toimus Bosnias ja Hertsegoviinas, kus ELi väed asendasid NATO vägesid. Euroopa Liidu lipu all on toimunud ja toimuvad missioonid ja operatsioonid kolmes maailmajaos: EUFORi missioon Tšaadis ja Kesk-Aafrika Vabariigis, EUNAVFORi Atalanta operatsioon Somaalia piraatide vastu Adeni lahes, EULEXi missioon Kosovos õigusriigi kindlustamiseks ja EUPOLi missioon Afganistanis kohaliku politsei väljaõppe abistamiseks.

Kuna sõjatehnika muutub üha keerukamaks ja kallimaks, hakkavad Euroopa riigid tegema üha rohkem koostööd relvade tootmisel, seda eriti praegu, kus nad püüavad finantskriisist väljumiseks kärpida riigi kulusid. Kuna nende relvajõud käivad ühissmissioonidel väljaspool Euroopat, peavad süsteemid olema ühitatavad ja seadmed piisavalt standardiseeritud. Seepärast otsustas Euroopa Ülemkogu 2003. aastal Thessalonikis luua Euroopa Kaitseagentuuri (EDA), mille eesmärk on arendada ELi sõjalist võimekust. Agentuur asutati ametlikult 2004. aastal.

II. Maailmale avatud kaubanduspoliitika

Euroopa Liidu kui kaubanduspartneri tähtsus annab talle märkimisväärset rahvusvahelist kaalu. EL toetab 159 liikmesriigiga Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) eeskirjadel põhinevat süsteemi, mis pakub õiguskindlust ja läbipaistvust rahvusvahelises kaubanduses. WTO on sätestanud tingimused, mis kaitsevad selle liikmeid ebaõiglase tegevuse, näiteks dumpingu (müük omahinnast madalama hinnaga) eest, mida eksportijad kasutavad konkurentidega võistlemisel. WTO on ka sisse seadnud vaidluste lahendamise menetluse kahe või enama kaubanduspartneri vahel tekkinud arusaamatuste lahendamiseks.

2001. aastast alates on EL Doha vooru kaubandusläbirääkimiste kaudu soodustanud maailma turgude avamise poliitikat. Doha läbirääkimised on vaevarikad, kuid EL on veendunud, et kui maailmakaubandus finants- ja majanduskriisijärgsetel aastatel soiku jääb, järgneb madalseisule sööst otse langusse.

EL soodustab turgude avamist ja kaubanduse arendamist mitmepoolsete Maailma Kaubandusorganisatsiooni raames toimivate lepingute kaudu.

© Andy Aitchison/In Pictures/Corbis

ELi kaubanduspoliitika on tihedalt seotud tema arengupoliitikaga. Üldise soodustuste süsteemi (GSP) alusel on EL andnud enamikule arengumaadest ja üleminekuriikidest pärit impordile tollimaksuvaba või alandatud tariifidega soodusjuurdepääsu oma turule. 49 maailma kõige vaesema riigi puhul on mindud isegi kaugemale. Kogu nende eksport, välja arvatud relvad, on Euroopa turul tollimaksuvaba.

EL ei ole siiski sõlminud konkreetseid kaubanduslepinguid peamiste arenenud riikidest kaubanduspartneritega, näiteks Ameerika Ühendriikide või Jaapaniga. Kaubandussuhteid nende riikidega on reguleeritud WTO mehhanismide kaudu, ent praegu on käimas ka läbirääkimised kahepoolsete lepingute sõlmimise üle. Euroopa Liit suurendab kaubavahetust maailma uute majandusjõududega alates Hiinast ja Indiast kuni Kesk- ja Lõuna-Ameerikani. Kõnealuste riikidega sõlmitud kaubanduskokkulepped hõlmavad ka tehnilist ja kultuurikoostööd. Hiinast on saanud USA järel tähtsuselt teine ELi kaubanduspartner ja importija. 2012. aastal pärines kogu ELi kaubaimpordist rohkem kui 17% Hiinast. Euroopa Liit ise on peamine kaubanduspartner ja välisinvesteeringute allikas Venemaa jaoks. Kaubandusküsimuste kõrval on peamisteks ELi ja Venemaa vahelisteks sõlmprobleemideks piiriülesed küsimused, nagu energiapuudus, eriti gaasiga varustamine.

III. Aafrika

Euroopa ja Sahara-taguse Aafrika vahelised suhted ulatuvad kaugemale minevikku. 1957. aasta Rooma lepingu kohaselt said liikmesriikide selleaegsetest kolooniatest ja ülemerepiirkondadest ühenduse assotsieerunud liikmed. 1960ndatel aastatel alanud dekoloniseerimine muutis senised suhted sõltumatute riikide vahelisteks suheteks.

2000. aastal Benini pealinnas Cotonous sõlmitud Cotonou leping tähistas uue ajastu algust ELi arengupoliitikas. Kõnealune Euroopa Liidu ning Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide (AKV riigid) vaheline leping on kõige ambitsioonikam ja ulatuslikum kaubandus- ja abileping, mis kunagi arenenud riikide ja arengumaade vahel sõlmitud. Leping tulenes Lomé konventsioonist, mis sõlmiti 1975. aastal Togo pealinnas Lomé ja mida on regulaarselt ajakohastatud.

Kõnealune leping on varasematest tunduvalt ulatuslikum, sest varasematelt turule juurdepääsul põhinevatelt kaubandussuhetelt on liigutud laiematele kaubandussuhetele. Kasutusele on võetud uus inimõiguste rikkumise juhtumite menetlemise kord.

Euroopa Liit on andnud kaubanduskontsessiooni vähim arenenud riikidele, kellest 39 on Cotonou lepingu osalised. Alates 2005. aastast saavad nad eksportida Euroopa Liitu peaaegu kõiki tooteid tollimaksuvabalt.

12. Milline on Euroopa tulevik?

- ▶ „Euroopat ei looda üleöö ega ühe hooga. Euroopa sünnib konkreetsete tegude kaudu, mis kõigepealt loovad reaalse ühtekuuluvuse.”
- ▶ See tõdemus aastast 1950 on jätkuvalt aktuaalne. Kuid millised on Euroopa lähiaastate raskemad proovikivid?

„Euroopat ei looda üleöö ega ühe hooga. Euroopa sünnib konkreetsete tegude kaudu, mis kõigepealt loovad reaalse ühtekuuluvuse,” ütles Robert Schuman oma kuulsas deklaratsioonis, mis 9. mail 1950 lükkas käima Euroopa lõimimise projekti. Kuuskümmend aastat hiljem peab tema sõnum endiselt paika. Muutuv maailm toob uusi ülesandeid ning nendele lahenduste leidmiseks peab muutuma ka Euroopa rahvaste kokkuhoidmise viis. Ühtse turu väljakujunemine 1990ndate alguses oli suur, aga mitte piisav saavutus. Selleks et turg tõhusamalt töötaks, oli vaja luua euro, mis tegi oma esimesed sammud 1999. aastal. Euro haldamiseks ja hinnastabiilsuse tagamiseks loodi Euroopa Keskpank, kuid 2008.–2009. aasta finantskriisi ja 2010. aasta võlakriisi näitasid, et euro on kaitsetu üleilmse haardega spekulantide ees. Lisaks keskpangale on vaja riikide majanduselu koordineerimist – palju täpsemat koordineerimist, kui seda praegu teeb eurorühm. Niisiis, kas ELis jõutakse peagi tõeliselt jagatud vastutuseni majanduse juhtimisel?

Euroopa ühendamise arhitekt Jean Monnet kirjutas oma 1976. aastal avaldatud memuaaride lõppu järgmised sõnad: „Minevikus toiminud suveräänsusmudel ei võimalda riikidel enam lahendada tänapäeva probleeme, nad ei suuda tagada heaolu ega suunata oma tulevikku. Ja ühendus on vaid üks etapp korrastatud tulevikumaailma suunas liikumise teel.” Kas peaksime täna, globaalse majanduse kontekstis, pidama Euroopa Liitu juba poliitiliselt mõttetuks? Või peaksime pigem arutlema selle üle, kuidas täies ulatuses rakendada üle poole miljardi samu väärtusi ja huvisid jagava eurooplase potentsiaali?

Euroopa Liidul võib varsti olla üle 30 liikmesriigi, kel on väga erinev ajalugu, keel ja kultuur. Kas on võimalik, et selline kirju rahvaste perekond moodustab ühtse poliitilise avalikkuse? Kas ELi kodanikud suudavad kasvada ühtseks rahvaks – eurooplasteks, jäädes samas tihedalt seotuks oma riigi, oma piirkonna, oma kogukonnaga? See võib tõeks saada, kui tänased liikmesriigid võtavad eeskujuga kõige esimesest Euroopa ühendusest – Euroopa Sõe- ja Teraseühendusest, mis sündis teise maailmasõja rusudest. Ühenduse moraalne õiguspärasus põhines leppimisel ja rahu tagamisel endiste vaenlaste vahel. Ühendus lähtus põhimõttest, et kõikidel liikmesriikidel, nii väikestel kui ka suurtel, on võrdsed õigused ja nad austavad vähemusi.

Kas on võimalik jätkata ühinemise teed ja rõhutada seda, et ELi liikmesriigid ja kõik nende rahvad soovivad üht ja sama? Või valivad ELi juhid nn tugevdatud koostöö mehhanismi, mille kohaselt võivad liikmesriigid vajadust mööda moodustada rühmi, mis liiguvad valitud suunas edasi teistest kiiremini? Sellise mehhanismi alusel rühmiti tegutsemine võib viia kihistuva ja erivormidega Euroopani, kus iga liikmesriik võib otsustada, kas järgida üht või teist tegevuspõhimõtet või millise institutsiooni töös osaleda. Selline lahendus veetleb oma lihtsusega, kuid samas tähendaks lõppu sellisele ELile, kus tegutsetaks liikmesriikide ühishuvide ajel nii lühikeses kui ka pikas perspektiivis, kus aluspõhimõtteks oleks solidaarsus, mis tähendab nii kohustuste kui ka eeliste ühist jagamist. Selleks peab kehtestama ühtsed reeglid ja tegevuspõhimõtted. Erandeid ja reeglite valikulise järgimise võimalust tuleks lubada vaid erandkorras ja lühikest aega. Tuleks lubada ka ülemineku- ja ettevalmistusperioode. Kuid selge on see, et solidaarsus ning tugevasse ja ühtsesse Euroopasse kuulumise eelised säilivad ainult sel juhul, kui kõik liikmesriigid järgivad samu reegleid ja püüdleavad samade eesmärkide poole.

Eurooplased peavad oma tuleviku nimel juba täna ühiselt tegutsema.

Samal ajal näitas majanduskriis, et oma vääringuna eurot kasutavad riigid on üksteisest erilises sõltuvuses, mis on pannud nad toimima ELi riikide tuumikrühmana.

Globaliseerumine kohustab Euroopat konkureerima mitte üksnes traditsiooniliste rivaalidega (Jaapan ja USA), vaid ka selliste kiiresti arenevate majandusjõududega nagu Brasiilia, Hiina ja India. Kas EL saab jätkuvalt piirata juurdepääsu oma siseturule, kaitstes seeläbi oma sotsiaalseid ja keskkonnastandardeid? Isegi kui see õnnestub – rahvusvahelise konkurentsi karmist reaalsusest pole pääsu ikkagi. Ainuõige tee Euroopa jaoks on globaalse tegijana maailma tasandil ühtselt tegutseda ja ühel häälel tõhusalt oma huvisid kaitsta. Euroopa Ülemkogu president, komisjoni president ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja peavad üheskoos tagama ELi tugeva ja järjepideva juhtimise.

Samal ajal on oluline, et EL oleks oma kodanikele lähemal. Euroopa Parlament, kellele on iga uue lepinguga antud järjest rohkem võimu, valitakse viieks aastaks otseste ja üldiste valimiste teel. Kuid nende valimiste tegelik osalusprotsent on liikmesriigiti erinev ja tihti ka väike. ELi institutsioonid ja liikmesriikide valitsused peavad leidma tõhusamad vahendid inimeste teavitamiseks (nt haridus, valitsusvälised organisatsioonid jne) ja igati kaasa aitama Euroopa ühtse avalikkuse kujundamisele, mis võimaldaks ELi kodanikel poliitilises tegevuses osaleda.

Euroopa peab rakendama kogu oma potentsiaali ka rahvusvahelistes suhetes. Üks ELi tugevamaid külgi on võime levitada euroopalikke väärtusi, nagu inimõiguste ja õigusriigi austamine, keskkonna kaitsmine ja sotsiaalse mõõtme tähtsustamine turumajanduses, ka väljapoole liidu piire. EL pole kaugeltki täiuslik ega saa väita, et on ülejäänud inimkonnale säravaks eeskujuks. Kuid sõltuvalt sellest, kuidas edukalt siin toime tulla, saavad muud piirkonnad ELi eeskujuga võtta. Mida saaks ELis eelseisvatel aastatel eduks pidada? Avaliku sektori kulutuste tasakaalustamist, rahvastiku vananemisega seotud probleemide sellist lahendamist, mis ei koormaks ebaõiglaselt tulevasi põlvkondi, eetiliste lahenduste leidmist teaduse ja tehnoloogia, eriti biotehnoloogia arenguga kaasnevatele suurtele probleemidele ning kodanike julgeoleku tagamist ilma nende õigusi ohustamata. Kui EL kõige sellega toime tuleb, pälvis ta endiselt üldise austuse ja lugupidamise kui maailma inspiratsiooniallikas.

Euroopa lõimimise põhidaatumid

- 1950**   **9. mai**
Prantsuse välisminister Robert Schuman peab tähtsa kõne, esitades Jean Monnet' ideedele tuginevad ettepanekud. Schuman teeb ettepaneku, et Prantsusmaa ja Saksa Föderatiivne Vabariik ühendaksid oma söe- ja terasevarud uudse organisatsiooni alla, millega saaksid liituda ka teised Euroopa riigid.
- 1951**   **18. aprill**
Pariisis kirjutavad kuus riiki – Belgia, Holland, Itaalia, Luksemburg, Prantsusmaa ja Saksamaa – alla Euroopa Söe- ja Teraseühenduse (ESTÜ) asutamislepingule. See jõustub 23. juulil 1952, leping on sõlmitud 50 aastaks.
- 1955**   **1.–2. juuni**
Messina kohtumisel otsustavad kuue riigi välisministrid laiendada Euroopa lõimimist majandusele tervikuna.
- 1957**   **25. märts**
Kuus riiki kirjutavad Roomas alla Euroopa Majandusühenduse (EMÜ) ja Euroopa Aatomienergiaühenduse (Euratom) asutamislepingutele. Need jõustuvad 1. jaanuaril 1958.
- 1960**   **4. jaanuar**
Suurbritannia eestvõttel asutatakse Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsioon (EFTA). Asjaomase Stockholmi konventsiooni sõlmib mitu Euroopa riiki, kes ei kuulu EMÜsse.
- 1963**   **20. juuli**
Yaoundés sõlmivad EMÜ ja 18 Aafrika riiki assotsiatsioonilepingu.
- 1965**   **8. aprill**
Sõlmitakse leping, mis liidab kolme eri ühenduse (ESTÜ, EMÜ ja Euratomi) täitevorganid, moodustades ühtse nõukogu ja ühtse komisjoni. Leping jõustub 1. juulil 1967.
- 1966**   **29. jaanuar**
Sõlmitakse „Luksemburgi kompromiss“: poliitilise kriisi lõppedes nõustub Prantsusmaa taas osalema nõukogu kohtumistel, saanud vastutasuks kokkuleppe, et ühehäälsuse nõue säilib, kui kaalul on riigi rahvuslikud huvid.
- 1968**   **1. juuli**
Tööstuskaupade tollid liikmesriikidevahelises kaubanduses kaotatakse täielikult (18 kuud oodatust varem) ja kehtestatakse ühtne välistariifistik.
- 1969**   **1.–2. detsember**
Haagi tippkohtumisel teevad EMÜ juhtpoliitikud otsuse minna Euroopa lõimimisega veelgi kaugemale.
- 1970**   **22. aprill**
Luxembourgis sõlmitakse leping, mis võimaldab Euroopa ühendustel suurendada rahastamist omavahenditest ja annab Euroopa Parlamendile suuremad järelevalvelõigused.

- 1973**   **1. jaanuar**
Iirimaa, Taani ja Ühendkuningriik ühinevad Euroopa ühendustega, suurendades liikmete arvu üheksani. Norra jääb pärast rahvahääletust kõrvale.
- 1974**   **9.–10. detsember**
Pariisi tippkohtumisel otsustavad üheksa liikmesriigi juhid kohtuda edaspidi regulaarselt kolm korda aastas Euroopa Ülemkoguna. Nad kiidavad heaks Euroopa Parlamendi otsevalimised ning otsustavad luua Euroopa Regionaalarengu Fondi.
- 1975**   **28. veebruar**
Lomés sõlmivad EMÜ ning 46 Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riiki konventsiooni (Lomé I).
- 22. juuli**
Sõlmitakse leping, millega antakse Euroopa Parlamendile rohkem võimu eelarveküsimustes ning luuakse kontrollikoda. Leping jõustub 1. juulil 1977.
- 1979**   **7.–10. juuni**
Esimesed otsesed valimised 410-kohalisse Euroopa Parlamenti.
- 1981**   **1. jaanuar**
Kreeka ühineb Euroopa ühendustega, suurendades liikmete arvu kümneni.
- 1984**   **14. ja 17. juuni**
Euroopa Parlamendi teised otsesed valimised.
- 1985**   **7. jaanuar**
Jacques Delors saab Euroopa Komisjoni presidendiks (1985–1995).
- 14. juuni**
Sõlmitakse Schengeni leping, mille eesmärk on kaotada piirikontroll Euroopa ühenduste liikmesriikide vahelistel piiridel.
- 1986**   **1. jaanuar**
Hispaania ja Portugal ühinevad Euroopa ühendustega, suurendades liikmete arvu kaheteistkümneni.
- 17. ja 28. veebruar**
Luxembourgis ja Haagis allkirjastatakse ühtne Euroopa akt. See jõustub 1. juulil 1987.
- 1989**   **15. ja 18. juuni**
Euroopa Parlamendi kolmandad otsesed valimised.
- 9. november**
Berliini müüri langemine.
- 1990**   **3. oktoober**
Saksamaa taasühinemine.

- 1991**   **9.–10. detsember**
Maastrichti Euroopa Ülemkogu võtab vastu Euroopa Liidu lepingu. Sellega luuakse alus ühtsele välis- ja julgeolekupoliitikale, tihedamale koostööle justiits- ja siseasjades ning majandus- ja rahaliidu loomisele, sealhulgas ühisrahale.
- 1992**   **7. veebruar**
Maastrichtis allkirjastatakse Euroopa Liidu leping. See jõustub 1. novembril 1993.
- 1993**   **1. jaanuar**
Luuakse ühtne turg.
- 1994**   **9. ja 12. juuni**
Euroopa Parlamendi neljandad otsesed valimised.
- 1995**   **1. jaanuar**
Austria, Rootsi ja Soome ühinevad Euroopa Liiduga, suurendades liikmete arvu viieteistkümneni. Norra jääb jälle pärast rahvahääletust kõrvale.
- 23. jaanuar**
Ametisse astub uus Euroopa Komisjon (1995–1999) Jacques Santeri juhtimisel.
- 27.–28. november**
Euroopa – Vahemere piirkonna konverentsil Barcelonas pannakse alus Euroopa Liidu ja Vahemere lõunakalda riikide partnerlusele.
- 1997**   **2. oktoober**
Allkirjastatakse Amsterdami leping. See jõustub 1. mail 1999.
- 1998**   **30. märts**
Algavad uute kandidaatriikide ühinemisläbirääkimised – osalevad Küpros, Malta ning kümme Kesk- ja Ida-Euroopa riiki.
- 1999**   **1. jaanuar**
Üksteist ELi riiki võtavad kasutusele euro, mis asendab rahaturgudel nende riiklikud vääringud. Euroopa Keskpank võtab vastutuse Euroopa Liidu rahapoliitika eest. 1. jaanuaril 2001. aastal saab Kreekast 12. riik, kus on käibel euro.
- 10.–13. juuni**
Euroopa Parlamendi viiendad otsesed valimised.
- 15. september**
Ametisse astub uus Euroopa Komisjon (1999–2004) Romano Prodi juhtimisel.
- 15.–16. oktoober**
Tampere Euroopa Ülemkogu otsustab muuta Euroopa Liidu vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevaks alaks.

2000**23.–24. märts**

Lissaboni Euroopa Ülemkogu koostab uue strateegia, mis peab hoogustama tööhõivet, ajakohastama majandust ning tugevdama sotsiaalset ühtekuuluvust teadmistepõhises Euroopas.

7.–8. detsember

Nice'i Euroopa Ülemkogu jõuab kokkuleppele uue lepingu tekstis, mis muudab ELi otsuste tegemise süsteemi nõnda, et liit saab laieneda. Euroopa Parlamendi president, Euroopa Liidu Nõukogu eesistuja ja Euroopa Komisjoni president kuulutavad pidulikult välja Euroopa Liidu põhiõiguste harta.

2001**26. veebruar**

Allkirjastatakse Nice'i leping. See jõustub 1. veebruaril 2003.

14.–15. detsember

Laekeni Euroopa Ülemkogu. Võetakse vastu deklaratsioon Euroopa Liidu tuleviku kohta. See avab tee liidu eelseisvale suurele reformile ning Euroopa põhiseadust ettevalmistava konvendi (mida juhatab Valéry Giscard d'Estaing) loomisele.

2002**1. jaanuar**

12 euroala riigis tuleb euro sularahana käibele.

2003**10. juuli**

Euroopa tuleviku konvendil valmib Euroopa põhiseaduse eelnõu.

2004**1. mai**

Eesti, Küpros, Leedu, Läti, Malta, Poola, Slovakkia, Sloveenia, Tšehhi Vabariik ja Ungari ühinevad Euroopa Liiduga.

10. ja 13. juuni

Euroopa Parlamendi kuuendad otsesed valimised.

29. oktoober

Roomas allkirjastavad 25 riigi- ja valitsusjuhti Euroopa põhiseaduse.

22. november

Ametisse astub uus Euroopa Komisjon, mille presidendiks saab José Manuel Barroso.

2005**29. mai ja 1. juuni**

Prantsusmaa valijad hääletavad rahvahääletusel põhiseaduse vastu; kolm päeva hiljem teevad sama Madalmaade valijad.

3. oktoober

Algavad liitumisläbirääkimised Türgi ja Horvaatiaga.

2007**1. jaanuar**

Bulgaaria ja Rumeenia ühinevad Euroopa Liiduga. Sloveenia võtab 13. riigina kasutusele euro.

13. detsember

Allkirjastatakse Lissaboni leping

- 2008**   **1. jaanuar**
Küpros ja Malta võtavad 14. ja 15. riigina kasutusele euro.
- 2009**   **1. jaanuar**
Slovakkia võtab 16. riigina kasutusele euro.
- 4.–7. juuni**
Euroopa Parlamendi seitsmenda otsesed valimised
- 2. oktoober**
Iirimaa võetakse Lissaboni leping rahvahääletusega vastu.
- 1. detsember**
Lissaboni leping jõustub.
Herman Van Rompuy saab Euroopa Ülemkogu presidendiks.
Catherine Ashton saab liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgeks esindajaks.
- 2010**   **9. veebruar**
Euroopa Parlament kiidab heaks Euroopa Komisjoni uue koosseisu ja kinnitab José Manuel Barroso komisjoni presidendiks teiseks ametiajaks.
- 9. mai**
Luuakse Euroopa stabiilsusmehhanismi eelkäija (750 miljardit eurot). See on üks paljudest sammudest, mille eesmärk on aidata Euroopal majandus- ja finantskriisist välja tulla.
- 2011**   **1. jaanuar**
Eesti võtab 17. riigina kasutusele euro.
- 2012**   **2. märts**
25 ELi riiki kirjutab alla majandus- ja rahaliidu stabiilsuse, koordineerimise ja juhtimise lepingule. Leping jõustub 1. jaanuaril 2013.
- 2013**   **1. juuli**
Euroopa Liiduga ühineb Horvaatia.
- 2014**   **1. jaanuar**
Läti võtab 18. riigina kasutusele euro.
- 22.–25. mai**
Euroopa Parlamendi kaheksanda otsesed valimised.
- 2015**   **1. jaanuar**
Leedu võtab 19. riigina kasutusele euro.

ELiga saab ühendust võtta

INTERNETIS

Teave on kõigis Euroopa Liidu ametlikes keeltes kättesaadav Euroopa veebisaidil europa.eu

ISIKLIKULT KOHALE MINNES

Üle kogu Euroopa on sadu kohalikke ELi teabekeskusi. Lähima keskuse aadressi leiate veebilehelt europedirect.europa.eu

TELEFONI VÕI ELEKTRONPOSTI TEEL

Europe Direct on teenus, mis aitab leida vastuseid Euroopa Liiduga seonduvatele küsimustele. Kontakteeruda on võimalik tasuta telefoniliinil **00 800 6 7 8 9 10 11** (mõned mobiilioperaatorid ei võimalda helistada numbritele, mis algavad 00800, või küsivad nende kõnede eest tasu) (telefoniautomaadist väljaspool ELi helistades: **+32 22999696**) või saata elektronkiri aadressilt europedirect.europa.eu

LOE EUROOPA KOHTA

ELi kohta käivad trükised on saadaval vaid hiireklõpsu abil EU Bookshopi veebilehel bookshop.europa.eu

Eestikeelset teavet ja väljaandeid Euroopa Liidu kohta leiate järgmistest allikatest:

EUROOPA KOMISJON

Euroopa komisjoni esindus Eestis

Euroopa Liidu maja
Rävala 4
10143 Tallinn
EESTI
Tel: +372 6264400
E-post: COM-REP-TLL@ec.europa.eu
www.euroopaliiit.ee

EUROOPA PARLAMENT

Infobüroo Eestis

Euroopa Liidu maja
Rävala 4
10143 Tallinn
EESTI
Tel: +372 6306969
E-post: eptallinn@europarl.europa.eu
www.europarl.ee

Euroopa Komisjoni ning Euroopa Parlamendi esindused ja bürood on kõikides Euroopa Liidu liikmesriikides. Euroopa Liidu delegatsioonid asuvad üle maailma.

Euroopa Liit

Euroopa Liidu liikmesriigid (2014)

Kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid

12 lugu Euroopa Liidust

Milleks Euroopa Liit? Miks ja kuidas ta loodi? Kuidas ta toimib? Mida ta on kodanike heaks juba teinud ja milliste uute raskustega seisab ta silmitsi praegu?

Kas Euroopa Liit suudab globaliseerumise ajastul edukalt konkureerida teiste suurriikidega ja säilitada oma sotsiaalsed standardid? Milline saab olema Euroopa roll rahvusvahelisel areenil tulevikus? Kus saab olema ELi piir? Milline on euro tulevik?

Need on vaid mõned küsimused, mida Euroopa Liidu asjatundja Pascal Fontaine käsitleb oma populaarse trükise „12 lugu Euroopa Liidust” käesolevas väljaandes. Pascal Fontaine on endine Jean Monnet' abi ja Pariisi poliitikauuringute instituudi (Institut d'Études Politiques) professor.

